

ב"ה

ספר

יסודי השולחן וזיקוקי אורזתיז

במשנת בעל התניא והשו"ע

בנושאים בהלכות יו"ט בגדר 'אוכל נפש' ו'מכשירי אוכל נפש',
'מתוך', גדר מלאכת הבערה, גדר מלאכת כיבוי, 'כיבוי לצורך',
בדיני מוקצה בי"ט והכנתה, גריפת תנור, גדר 'הואיל' ובישול מי"ט
לחול, באיסור בישול לנכרי, בהרקדה, בורר, ובגדר 'א"א מעיו"ט',
מיתוק החרדל, מוקצה לצורך או"ג, פרטי דיני כיבוי, גרם כיבוי,
עירוב תבשילין בפרטיה

ונגלה יסודות השולחן העומדים מוצקים על ש"ס ופוסקים
ונמשמש בכל דברי רבינו בכללי ההלכות ופרטי הדינים;
במקומם ובמרחבי ספרו,
כדי שיתבארו ויתחווירו טעמיו ויתגלו רמזיו,
עד שיוארו זיקוקי אורות דבריו
באור גדול

ערכתני וסדרתי בסיעתא דשמיא

שמואל זיאנץ

ברוקלין נ.י.

שנת תשפ"ד לפ"ק

©
Copyright '17

כל הזכויות שמורות
להמו"ל

הערות לכתוב להמחבר:
Rabbi Shmuel Zajac
1534 President Street
Brooklyn NY, 11213
Tel. 917.678.0936

shmuel.zajac@gmail.com

מפתחות: 1623-54841[972]

ברכה

הרב הגאון מאיר הייזלר שליט"א

ראש ישיבת עמק התלמוד ירושלים ת"ו

ברכה ב"ה בתשרי תשפ"ג ירושת"ו

הקנינה ועליו את אשר יביניו העשוק והנולדו מביניו יקנינוהו כדכתיב ויהי עמו
היה העשוק והנולדו מביניו יקנינוהו כדכתיב ויהי עמו

זאת צל ר"ל המע"ל נחל.

עדיין רשומים של חיבוריו הראשונים לא פג, בהם נראה עוצם יגיעתו בתורת רבינו
הגדול אדמוה"ז בעל התניא ושו"ע זיע"א אשר רק ע"י יגיעה והעמקה בהם מאירים
הדברים כנתינתן בסני וזכה מע"כ שי' לדלות ממומו הנאמנים פנינים יקרים מאוד.
והנה נתכבדנו עתה בויקוקי אורותיו על השו"ע ה' יו"ט ובוה איתחזיק גברי בס"ד והגני
משתאה למראה חיבורו שירד ודקדק ככל אות ואות להבין ולהשכיל דק על דק בהבנה
והעמקה.
כה יתן ויוסיף השי"ת להוסיף כהנה וכהנה כיד ד' עליו להגות בתורה"ק מתוך בריאות
גופא ונהורא מעליא להגדיל ולהאדירה.
ידידו מוקירו
מאיר הייזלר

י"ג י"ג

מאיר הייזלר

ב"ה כ"ח בתשרי תשפ"ג ירושת"ו

הברכה והשלום אל מע"כ ידידנו החשוב והנעלה חובר חבורים יקרים מפז הגאון המופלא
ה"ה החסיד המרומם מוהר"ר שמואל ואיאנץ שליט"א

אחדשה"ט באה"ר כראוי

עדיין רישומים של חיבוריו הראשונים לא פג, בהם נראה עוצם יגיעתו בתורת רבינו
הגדול אדמוה"ז בעל התניא ושו"ע זיע"א אשר רק ע"י יגיעה והעמקה בהם מאירים
הדברים כנתינתן בסני וזכה מע"כ שי' לדלות ממומו הנאמנים פנינים יקרים מאוד.

והנה נתכבדנו עתה בויקוקי אורותיו על השו"ע ה' יו"ט ובוה איתחזיק גברי בס"ד והגני
משתאה למראה חיבורו שירד ודקדק ככל אות ואות להבין ולהשכיל דק על דק בהבנה
והעמקה.

כה יתן ויוסיף השי"ת להוסיף כהנה וכהנה כיד ד' עליו להגות בתורה"ק מתוך בריאות
גופא ונהורא מעליא להגדיל ולהאדירה.

ידידו מוקירו
מאיר הייזלר

והריני מזדרו להעלות דבר מה לכת"ר טרם התחלת הזמן והוא לפום ריהטא.

כב' הביא דעת הרב בנוגע דהאידינא ליכא מ"ע דשמחת יו"ט דאורייתא בבשר ויין, וע"ז גם לרש"ל, מכ"מ הוא מודה דאין מצות עשה זו דוחה שום ל"ת כיון שהוא תלוי בדעת האדם, והרי מותר להתענות ת"ח כיו"ט דהוא עונג לו וכו' וכל מצוה שהוא תלוי בדעת האדם אינו דוחה ל"ת כדאיתא בפ"ג דכתובות גבי אונס והוא בכתובות מ ע"א שאין העשה ד"ולו תהיה לאשה דוחה איסור חייבי לאוין דהא אי אמרה לא בעינא ליכא לעשה כלל עי"ש.

וכב' העיר שפירוש זה בגמ' כן מבואר ברשב"א דעשה כי האי קיל ולא אשכחן שידחה מל"ת אבל כתב שרוב הראשונים פירשו באופנים אחרים דרש"י לומר איני רוצה. והריטב"א כתב שהעיקר חסר מן הספר, ועוד אם מלמדין אותה והיא רוצה אני מאי איכ"ל ולכן פירש כיון דלדידה איכא איסורא כופין אותה עד שתאמר איני רוצה וכי אמרה כן מסתמא ניחא לה דמצוה לשמוע דברי חכמים.

והנה עצם דברי הרשב"א דהו"ל עשה קיל נראה שכן דעת רוב הראשונים דעיין בשטמ"ק בשם הרמב"ן אחרי שכתב כדברי הריטב"א דכייפינן ליה מחמת איסורא דידה ואנן סהדי הוסיף בדבריו וכ' דלא אשכחן עשה דקיל שברשות האדם לעקרו מעיקרא שידחה ל"ת, דלא גלי לן רחמנא בכהאי עשה, ודמי לעשה שאינו שוה בכל דלא דחי, ואי קשיא והא סדין בציצית דמצי למיפטר נפשיה בטלית של צמר ואפ"ה דחי התם עשה מיהא איכא אבל עשה דאי בעליתיה כלל לעשה עכ"ד ובריטב"א נראה שהן שני פירושים אבל ברמב"ן נראה שחד פירושא הוא. ואפשר כוונת הרמב"ן דרק כיון שיש בזה איסורא וכייפינן ע"ז אז נראה יותר שהוא עשה דקיל אבל עצם הסברא סב"ל כהרשב"א. ועיין ח"י הרמב"ן ב"מ והרשב"א בדף ל בהא דאמרו בגמ' דאין העשה דהשבת אבידה דוחה לאו דטומאה ופריך בגמ' פשיטא דלא דחינן איסורא מקמי ממונא וכ' הרמב"ן דהא אפילו בעל האבידה כהן אינו רשאי להטמא, היאך יטמא זה בשבילו והרי אם באו הבעלים ואמרו לא בעינן לה ליתא לעשה כלל וכו' וחייב הוא לומר כן כדי שלא יטמא הכהן וכו' וכהיא דאמרינן בכתובות דאי אמרה לא בעינא מי איכא לעשה כלל כלומר הואיל ואפשר לבטלה אע"פ שאמרה בעינא אין שומעין לו וכו' עכ"ד הנה כתב הרמב"ן שני הסברות גגם הוא מחייב וכפינן ליה וגם הסברא שזהו עשה שאפשר לבטלו וע"כ לא דחי.

ומוכרח כמ"ש שכדי שיהא עשה דקיל צריכים אנו שיהא בזה חיוב וכייפינן ע"ז, עכ"פ יסוד הדברים הוא כמו"ש הרשב"א שזהו עשה דקיל.

וכן מצאתי בגמ' יבמות פ"ק דנזיר שנצטרע שזקוק לתגלחת מצורע דוחה לאיסורי דנזירות, ואע"פ שנזירות איכא עשה ול"ת היינו טעמא דאפשר בשאלה והו"ל עשה דקיל, וכ"כ הראב"ד בהשגותיו ברמב"ם ובכס"מ והכא ליכא הסברא דכייפינן ליה לכאורה רק כיון שיכול להישאל.

ויתירה מזו מצאנו בשו"ת הרשב"א סי' יח ובשו"ת המיוחסות קפ"ט והובא ג"כ באבודרהם עמוד יז תשובת הר"י פלט שהשיב להראב"ד דמצוה שהיא תלויה

בדעת אחרים אין מברכין עליה כלל שכל מצוה שאפשר לעוקרה אע"ג דהשתא לא מיעקרא כמיעקר דמי, וראייתו מגמ' דכתובות הנ"ל דאי אמרה לא בעינא ליחא לעשה כלל וגמרי' ליה למצוה דכבוד אב ואם ועמידה בפני רבו הואיל ואפשר לעקרה כמיעקר דמי ואין מברכין ע"ז דאב שמחל על כבודו כבודו מחול עי"ש, וחזינן כאן דברים מאוד מחודשים שאין בכגון דא ברכה כלל ובודאי שאינו דוחה ל"ת שהרי נחשב כמו שליכא עשה כלל טרם העקירה.

וחזינן גם מכאן שגם בלא הטעם דכפינן ליה נחשב נחשב עשה דקיל, וכאילו אין כאן מצוה שאפשר לברך ע"ז, וא"כ בודאי שיש לאדמה"ז סמוכים חזקים לבנות ע"ז ואין כאן סברת יחיד כמו שעלה בדעתו.

ועיי' בראב"ד פ"ג מאישות שחלק על הרמב"ם בהל' אירוסין וכ' שצריך לברך שמא לא תתרצה והו"ל ברכה לבטלה וכ"ד הר"מ הכהן הובא בכס"מ, וצ"ע למה לא כתב טעם הר"י פל"ט. וכן ראיתי באבודרהם בהל' קידושין שהביא מחלוקת זו דהרמב"ם והראב"ד ולא העיר מתשובה הנ"ל שהביאה בה' ברכות.

והנה ישל"ע לדעת הר"י פל"ט שגם בכיבוד או"א אין מברכין מה"ט דכמאן דליחא כבר עתה, תיקום עליה קושיית הראשונים, עיין תו"י בכתובות דהקשה הר' עזרא אמאי צריכים קרא לכיבוד או"א בפ"ק דיבמות שאין העשה דכיבוד דוחה שבת, הא ליכא דעשה דיכול לומר לא בעינא, ותי' דהתם מנ"מ מיד כשצוה האב הוי עשה לעשות מצותו עי"ש ואינו ברור כונתו דהא סו"ס יכול לעקרו.

ולענ"ד ביאורו שכיבוד אב אינו תלוי בציווי אלא רק ברצון האב וגם כשמחל מכ"מ הרי נתגלה רצונו שרוצה לאכול ואין כאן עקירה כלל ועיין שטמ"ק לב ע"א בשם הרא"ש דהתם אי אמרה לא בעינא ליכא לעשה כלל לגבי אונס זה אבל הכא אם אמר לא בעינא בשביל זה לא בטל העשה עולמית ואפשר תתקיים העשה בשאר דברים. ועוד אפי' כי אמר האב לא בעינא, בשם הר"מ, וכונתו ב תי' השני נראה כמו שכתבתי לכאורה.

וצ"ע ע"פ סברת הר"י פל"ט מה יענה לקושיא זו דלמה צריך קרא שאין כיבוד עשה דוחה שבת הא איכא סברא דאי לא בעינא כמו שכתב מפורש הר"י פל"ט ואולי דס"ל להר"י פל"ט דכלפי דחיה ס"ל כסברת הרא"ש דאם העשה בעצם לא בטל אין נחשבת כעשה דקיל משא"כ לגבי ברכה פרטית שנימא כיון שאפשר לקיים העשה באופן אחר בזה ס"ל כיון שהדיון כאן על מצוה זו ולא על כח העשה כולו בזה נחשב כנעקרה מעתה וצ"ע.

והנה סברא זו כתבוהו הראשונים בכתובות כמו"ש בשם הרמב"ן דאם המצוה ביסודה לא בטלה שפיר יכולה לדחות שאין העשה נחשב כעשה קיל וכ"כ הרשב"א והריטב"א הוסיף בזה אח"כ שהקשה דהא גם ציצית יכול להפטר שלא ילבש בגד המחויב וז"ל התם עשה מיהא איכא אלא שהוא פוטר עצמו בטלית שאינו בר חיובא וכי עביד הכא מיענש כדאמרינן במעשה דרב קטינא (מנחות) אבל הכא ליכא עשה כלל בעולם עכתו"ד.

ומעתה נהי שהבאנו שהסברא דאי לא בעינא מחשיב העשה כאינו כלל מכ"מ לגבי מצות שמחת יו"ט נראה פשוט דאע"ג דיושב בת"ח ופטור משמחת יו"ט שאינו שמחה עתה בשבילו, זה דומה רק כלובש טלית דלאו בר חיובא שנפטר אבל לא נראה לומר שקיים מצות שמחה שאמרה התורה, והרי לדעת הרמב"ם בפ"י מיו"ט אפשר לקיימה בשאר דברים והרי צריך לתת תענית לתעניתו, וכב' העיר בזה, ואני מוסיף בזה דעת הנך ראשונים שבכה"ג כתבו מפורש שלא נחשב כקיל העשה.

והנה יעויין בשו"ת חת"ס חא"ח נד שהבין בדעת הרשב"א וברור אצלו שכן הוא דעת הרמב"ם בפ"א מה' ברכות שכ' במצוה לשמים צריך לברך דרך במצוה שבין אדם לחבירו אמרינן האי סברא שכונת התורה שחבירו יהנה והוא אינו רוצה בזה אבל במצוה שבינו לשמים לא אמר הרשב"א האי סברא דחשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשה מעלה הכתוב כאילו עשאו עיי"ש היטב ונראה דשמחת יו"ט הו"ל בינו לשמים.

וצ"ע מהגמ' בנויר שנצטרע ואולי כאן שאפשר בשאלה א"כ מעולם לא היה נזיר וצ"ע,

כתבתי כ"ז בחפזי ומקופיא ובלנ"ד בעזרת השי"ת אשימה עיני בהמשך דבריו היקרים,

לאחר זמן הוספתי:

יישר כח להרה"ג הרב מאיר הייזלר שליט"א על השגתו בדברי, ושאכן עוד ראשונים פירשו סוגיית זו, ועוד סוגיות ע"ד הרשב"א, שכשמדובר במצוה שאפשר לעקרו הוי עשה קל ואין עשה דוחה ל"ת.

ואולי יש להוסיף עוד, בהקדם שרבינו עצמו לא כתב להדיא הלשון ד"עשה" התלוי בדעתו של אדם הוא עשה "קל", אלא כתב שכל מצוה שהיא "תלוי" בדעתו של אדם אין דוחה ל"ת, ואולי פשר שדברים אלו קאי גם לשאר הפירושים: (א) לפירוש הרמב"ם (פ"ג הל' נערה ה"ה) והתוס' שענין "דאי אמרא לא בעינא...", הכוונה שבזה (כשהמצוה תלוי "בדעת האדם") נחשב ל"אפשר לקיים שניהם" שבזה אין העשה דוחה הל"ת, א"כ הה"נ במצות שמחת יו"ט שתלוי בדעתו שלפעמים אין האכילה עונג (ושמחה?), אלא אדרבא העדר האכילה היא התענוג שלו (ובמילא השמחה?), ולכן אין מצוה זו דוחה ל"ת.

(ב) אולי יש לפרש כן בשיטת רש"י ודעימיה: דבמצוה ה"תלויה בדעת האדם" כשיכול לומר "לא בעינא", כופין ומלמדין לומר "איני רוצה", כשמדובר בל"ת, א"כ הה"נ לענין מצות שמחת יו"ט, הרי כיון שהיא תלויה "בדעת האדם" אין עשה דוחה ל"ת, אלא מלמדים וכופין אותו ומר שאינו זה עונג (ושמחה) לו.

הסכמות
הרב הגאון אשר זעליג ווייס שליט"א

אשר זעליג ווייס

כגן 8

פעיה"ק ירושלים ת"ר

ד'ג

ב"ה תשרי תשנ"ג

יחזק ספר נפלא זה רבד הגאון המצויין ר' שמואל זאייאנץ שליט"א כבר ולהוציא לאור עולם גדולים וחשובים בענייני אמירה לנכרי ובענייני נאמנות ובידורי הספיקות....בספר יקר זה. יסוד הספר מושתת על תורת מרן רבינו הגרש"ז זצוק"ל בשו"ע הרב, ומחבר ספר זה זכה להעמיק ולהרחיב בבקאות גדולה וסברה ישרה עד למסקנת ההלכה. ספר זה שלפנינו עוסק בהלכות יו"ט, והם נוגעים למעשה בכל בית ובית...לכן ברכתי להרה"ג לספרו זה כקודמיו, יעלה לרצון על שולחן של מלכים מאן מלכי רבנן ורבים יאותו לאורו.

באהבה ובהערכה

אשר זעליג ווייס

ב"ה

מחבר ספר נפלא זה הגאון המצויין ר' שמואל זאייאנץ שליט"א כבר זכה לחבר ולהוציא לאור עולם גדולים וחשובים בענייני אמירה לנכרי ובענייני נאמנות ובידורי הספיקות....בספר יקר זה. יסוד הספר מושתת על תורת מרן רבינו הגרש"ז זצוק"ל בשו"ע הרב, ומחבר ספר זה זכה להעמיק ולהרחיב בבקאות גדולה וסברה ישרה עד למסקנת ההלכה. ספר זה שלפנינו עוסק בהלכות יו"ט, והם נוגעים למעשה בכל בית ובית...לכן ברכתי להרה"ג לספרו זה כקודמיו, יעלה לרצון על שולחן של מלכים מאן מלכי רבנן ורבים יאותו לאורו.

אשר זעליג ווייס

מכתב ברכה

מהרב הגאון הרב צבי שכטר שליט"א

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033

(212) 795-0630

הרה צבי שכטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלהנן

מכתב ברכה

אך כבר מכמה שנים שאי מכיר את הרב הר"ר שמואל זאנזלער, סוחר, מילא וגדוש בתורה, שוחחנו יחד בדברי תורה כמה וכמה פעמים, וספריו הוציא מעידים עליו ובעת עיינתי בחיבורו החדש שעל שו"ע הרב הל' יו"ט, והוא נכתב במוט"ד בסידור שיטות כל הראשונים והאחרונים באופן נחמד מאוד, ואברכהו - שימצא ספרו זה חן בעיני הלומדים, ויעיינו בו וילמדו ממנו, ותרבה הדעת בישראל, הלאה ובהמשך.

צבי שכטר
או ששק
ושפ"ג

מהרב הגאון הרב צבי שכטר שליט"א
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלהנן

מכתב ברכה

ב"ה

זה כבר מכמה שנים שאי מכיר את הרב הר"ר שמואל זאנזלער, סוחר, מופלג, המלא וגדוש בתורה, שוחחנו יחד בדברי תורה כמה וכמה פעמים, וספריו הוציא מעידים עליו ובעת עיינתי בחיבורו החדש שעל שו"ע הרב הל' יו"ט, והוא נכתב במוט"ד בסידור שיטות כל הראשונים והאחרונים באופן נחמד מאוד, ואברכהו - שימצא ספרו זה חן בעיני הלומדים, ויעיינו בו וילמדו ממנו, ותרבה הדעת בישראל,

הכוה"ח לכבוד התורה
צבי שכטר
ט"ו בשבט תשפ"ג

פתח דבר

אודה להשי"ת שהחיינו וקיימנו והגיענו לזה, שנתן לי האפשרות ללמוד ולברר במשנת רבינו הזקן בעל התניא והשו"ע במשנתו הברורה והבהירה, ויחד עם זה העמוקה, בנושאים הרבים המובאים בהל' יו"ט שלו, (בחלק חשוב מסי' תצ"ה עם קו"א, קו"א תצ"ח סק"ה, חלקים מסי' תק"ב, תק"ג, תק"ה, תק"ז, תק"ט, תק"י, תקי"ב, תקי"ד, תקי"ה, תקכ"ז עם חלקים חשובים של קו"א ועוד ועוד), וכפי שיראה כל מעיין בספר זה "יסודי השולחן וזיקוקי אורותיו".

ומתוך שבח וההודאה להשי"ת על העבר בהוצאת ספר זה המצטרף לספרי הראשון "יסודי השולחן וזיקוקי אורותיו" במשנת רבינו באמירה לנכרי וכו', וח"ב במשנתו בענייני נאמנות, וכללי רוב וחזקה, וס"ס כו' בהל' שחיטה, באתי בתפילה, בהוצאת ספר במשנתו בהל' יו"ט, שישים חלקי עם יושבי בהמ"ד, ואזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות בתורתו הקדושה, ויקבע שבתי בביתו לאורך ימים וינהלני על מי מנוחות, ביחד עם ב"ב שי' לאויוש"ט, ואראה בנחמה.

וכשם שזיכני השי"ת ללמוד וללמד תלמידים בתורתו הק' בעבר, ואודה על הזכות המיוחדת להיות ממלמדיה, אחת עשר שנה בישיבה החשובה תות"ל חובבי תורה, ועשרים וארבע שנים האחרונות בישיבה החשובה דתומכי תמימים ליובאוויטש מאריסטאן - ובהיות והתורה היא נצחית, ו"גילוי רצונו שבדיבורו שהוא התורה הוא נצחי..." (לקו"א תניא פכ"ה), הרי קיום רצונו במצוות דללמוד וללמד שבתורה, וכ"ש שה"ייחוד נצחי זה הוא ... גם למטה" (מאמרי הרבי, אדמו"ר מליובאוויטש לאלה תחלק הארץ תשל"ה אות ז' "אלא שלמטה היא באותה שעה לבדה..." הערה 45); ועוד, שה"רצון העליון המיוחד בא"ס ב"ה בתכלית הייחוד הוא בגילוי לגמרי ... בנפה"א ... באותה שעה שהאדם עוסק בדברי תורה - הרי גם הנפש ... מיוחדים ממש בא"ס באותה שעה בתכלית הייחוד..ביתר שאת ... מיחוד ... בעולמות העליונים ... וכל העולם מקבלים חיותם מאור וחיות הנמשך מהתורה..." (תניא פכ"ג ועיי"ש); - וא"כ בוודאי ענין

זה ניתוסף בלימוד ברבים, ובמיוחד בלימוד לתלמידים, ובלשון הרמב"ם
פ"ה הי"ב "שהם הבנים המהנים לעוה"ז ולעוה"ב".

ובפשטות הרי הלימוד עם תלמידים במשך עשרות שנים פועל על כל
המשתתפים ביחד (המלמד עם כל התלמידים), הן על התלמידים, וכדברי רז"ל
מביאו לחי... " (ב"מ ל"ג. רמב"ם פ"ה ה"א ת"ת), והן על המלמד, עד ו"מתלמידי
יותר מכולם", ועד שע"י "תלמיד קטן מחדד הרב עד שיוציא ממנו
בשאלותיו חכמה מפוארה", (רמב"ם פ"ה הל' ת"ת הי"ג). - אשר לכן הנני מתפלל
שהקב"ה ימשיך ליתן לי אפשרות זו ללמוד וללמד תלמידים.

ובהזדמנות זו אודה לחלק מהם, ולשאר המנדבים החשובים, שהשתתפו
במונחם כדי לאפשר הוצאת והדפסת חיבור זה, ומברך ברכת הדיוט
שהקב"ה יתן להם השפעות טובות בגשמיות ורוחניות ושיראו הרבה נחת
מיוצאי חלציהם, והוי' יהיה בעזרם.

כמו"כ אודה לרב אלחנן סגל שליט"א מרבני ישיבת קרית מלך בבני
ברק על עמלו הרב בבירור הדברים העמוקים והסבוכים בחיבור זה,
ועריכתם בלשון צחה, בסדר נכון ובהירות רבה. הקב"ה יצליחו ויברכו בכל
טוב סלה, ויראה הרבה נחת במשפחתו.

ובקשר לזה אודה להתמים היקר יוסף חיים שי' זינגר שלמדנו ביחד
כמה וכמה חלקים מהלכות אלו, ועזר לי לבוא למסקנות הכתובים בחיבור
זה וגם בסיוע הבאת מקורות נוספים הקשורים לחיבור זה. הקב"ה יברכהו
ויסייעהו בכל המצטרך לו בגו"ר.

הקדמה

זכיתי בעזהשי"ת לפני כמה שנים, לכתוב ולהדפיס ספר "יסודי הלכה וזיקוקי אורותיו" במשנת רבינו הזקן בסוגיית אמירה לנכרי, ובעוד כמה עניינים בגדרי איסורי דרבנן לחולה שאין בו סכנה ועוד. "וגם זיכני להוציא ספר שני במשנת רבינו בהל' שחיטה נסובים אודות הני הילכתא גבירתא דנאמנות, רוב, חזקות, תר"ת לריעותא, ס"ס, ע"א נאמן באיסורים, "שוויה אנפשיה חתיכא דאיסורא", וסוגיות "הוציא טריפה מתחת ידו", "נמצא סכין פגומה", ועוד, כדרך הנ"ל, בהבאת יסודות מהגמרא, ראשונים, טוש"ע, נושאי כלים, הש"ך וט"ז, שמ"ח ועוד".

מטרת הספר אינה לפסוק הלכה למעשה, אלא לבאר דברי רבינו הזקן הטעונים ביאור רב. וזאת מפני שספרו של רבינו הזקן בלול מכל המקורות; מש"ס, ראשונים, טוש"ע ונושאי כליהם וכו', ולכן אי אפשר להבין דבריו לאשורם אלא אם מביאים רקע ויסוד דבריו. ורק אז, כאשר כל הסוגיא והמקורות פרוסות לפני הלומד, דברי רבינו מאירים ומזהירים כזוהר הרקיע.

וכעת זיכני השי"ת להוציא ספר נוסף במשנת רבינו על דרך הנ"ל, במשנת רבינו הזקן בהל' יו"ט, ביסוד וגדר "מלאכת עבודה", ו"מלאכת או"נ, ומה נחשב ומוגדר "מכשירי או"נ", ובכמה וכמה מלאכות, כמו, בהבערה, ובורר, ומרקד, ובהוצאה, ובאיסור בישול לחול ולנכרים, ובגדר "הואיל", ומה נחשב "אפשר לעשותה מעיו"ט, ובכמה וכמה יסודות בעניינים עמוקים אלו בסגנון הייחודי של רבינו, ובמיוחד, ביסודות וזיקוקי אורות העמוקים, והוכחות המוצקות שרבינו מציע בקונטרס אחרון שלו, והכל בדרך הנ"ל, בהבאת יסודות מהגמרא, ראשונים, טוש"ע, נושאי כלים, הט"ז, והמג"א.

ספרים אלו מתייחדים בשני בחינות: א) "יסודי השולחן". על כל הלכה בשולחן ערוך וכל סעיף בקונטרס אחרון מובא המקור מהגמרא, הראשונים, טור, בית יוסף, שו"ע המחבר, והנושא כלים. וכן מובא רבות דברי אחרונים אחרים כדי להשוותם עם דברי רבינו, ועל ידי כך הספר מראה בעליל כיצד כל דברי רבינו מיוסדים בדקדוק רב על היסודות האיתנים של המקורות הקודמים.

ב) "זיקוקי אורותיו". יחד עם גילוי מקורותיו של רבינו הספר מבאר ומגלה כיצד מכל משפט של רבינו מתנוצצים "אורות" וחידושים נפלאים שמתרצים קושיות המתעוררות בסוגיא ובדברי המפרשים והפוסקים.

על ידי ב' הבחינות האלה יחדיו, הלומד בספר זה מבין את דברי רבינו לאשורם ורואה את הייחודיות שלהם. בדרך כלל, הדברים שלי מובאים תוך ביאור עצם דברי רבינו, והיינו שאני מצטט דבריו ומשפטיו ומבארם אחד לאחד.

נעזרתי הרבה בשו"ע רבינו בהוצאה החדשה המסודרת בתוספת ציונים על הגליון, במקורות הדינים, ומהספרים הדנים בדברי רבינו כו' על ידי הרב שלום דובער שי' לוי, הרב אברהם שי' אלאשווילי, הרב ראובן שי' אלאשווילי, הרב יצחק שי' וילהלם להוציא לאור ספרי הקודמים והנוכחי.

אבל ספרי מתמקד יותר בהבאת מקורות ההלכה כנ"ל, מהגמ' וראשונים וטוש"ע, ונ"כ, ובהתאם לזה לראות היאך הביאם רבינו, באופן שישנם ב' העניינים דלעיל: א) היאך כל דברים מיוסדים במקורות, ב) ובא בשעה, היאך מתנוצצים החידושים של רבינו בכל שעל ושעל, והיאך דבריו וביאוריו (הן בפנים ובודאי בקונטרס אחרון) מיישבים ומתמצים דברים שהעירו והקשו המקורות, ג) וגם מעת לעת, אנו משווים דבריו עם דברי אחרונים אחרים, ומיישבים הערות ושאלות שהעירו אחרונים על דברי רבינו. ולכן קראנו לספר זה "יסודי השולחן, וזיקוקי אורותיו", שכולל כל הנ"ל, וכשהם נכללים ביחד, דברי רבינו וחידושי מאירים וזיקוקי דבריו מאירים למרחוק בשמים ממעל ועל הארץ מתחת.

בספר זה ניתוסף גם מה שדן רבינו בהרבה יסודות ועניינים שלומדים בעיון, במסכת ביצה, ובספרים הדנים בגדרי מלאכת יו"ט, ויהיה לתלמידים הלומדים עניינים אלו, תועלת לשגשג ולעלות מעלה מעלה בלימודם מתוך לימוד דברי רבינו.

ועל זה באתי, לאחרי הבאת הרקע בספרי הקודמים לרבינו, לפרש ולפענח עצם דברי ומשפטי רבינו, הן בפנים, והן בקו"א, וגם הבאתי מה שנתחדש לפי הבנת רבינו בעניינים אלו בזיקוקי אורותיו בכל אלו.

ונצטט גם חלק מדברי אדמו"ר האמצעי בהקדמה לשולחן ערוך רבינו, את הדרך אשר ילכו כדי להגיע ל"תכלית ידיעת דיני ההלכות בטעמיהן", "למי שיש לו שעת הכושר לעסוק בעיון בגמ' ובראשונים עד פסקי ההלכות האחרונים", ונותן שם את הסדרים בזה כהקדמה ללימוד שו"ע רבינו, - לימוד המס' עם התוס', והאשר"י, ופסקי דינים הרא"ש, הטור, והב"י, ופסקי השו"ע והרמ"א, היוצאים מתוך דברי הב"י והד"מ - ואח"כ לימוד דברי שו"ע רבינו בעיון עם דברי הקו"א, וביחד ע"ז להוציא מדברי רבינו "דינים המחודשים גם האחרונים כהט"ז ומ"א והאחרונים".

ויש לסיים בדברי הרבי, כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש מה שכתב בלקו"ש ח"ד ע' 6221

"...באמור לעיל, דארף מען לערנען דעם אלטן רבינ'ס שו"ע בעיון, פארטיפן זיך בסגנון לשונו און מדייק זיין אין זיינעם א ווארט, וואס דורך דעם וועלן צוקומען כמה וכמה ביאורים ובירורים אויף צו קלאר מאכן די הלכה אויפן ארט און אויך צו אפלערנען דערפון אויף אנדערע ערטער אין תורה, סיי אזעלכע וועלכע זיינען פארבונדן מיט דער הלכה גופא, סיי אין ענינים וועלכע זיינען פארבונדן מיט אנדערע מקצועות פון תורה.": שכדי לבוא לידי ביאורים ובירורים כדי לברר ההלכה באתר, וללמוד ממנה בשאר מקומות, הן בעצם ההלכה, והן בעניינים הקשורים בשאר מקצועות, מוכרח ללמוד דברי רבינו הזקן בעיון, ולהתעמק בסגנון לשונו, ולדייק במילה.

ויש לציין גם דברי הרבי בתורת מנחם שבת פרק לה:

"...יש לעורר על ענין חדש... שיש להשתדל לקבוע עתים ללימוד חלק הנגלה שבתורת רבינו הזקן ובנוגע לחלק הנגלה - יש צורך לעורר אודות לימודם בעיון".

ואנו תפילה, שעל ידי חיבור זה, יתווספו לומדי שו"ע רבינו בעיון, בכותלי ביהמ"ד, ואולי אזכה עוד: שיתעוררו כמה וכמה, שיקומו חברות לומדים ללמוד ולהתעכב בעיון הראוי בדברי רבינו, ויזכו בכוח הרבים להוציא לאור הביאורים והבירורים היוצאים מדברי רבינו, וזיקוקי האור המתנוצצים מכל שעל ופינה, ולהביא דברי רבינו לידי הבנה ברורה ועמוקה יותר בדברים הנידונים בה.

שמואל זאיאניץ

בביאור המילה "זיקוקי אורותיו"

מס' חולין דף קלז עמוד ב: אמר ליה: מאן ריש סדרא בבבל? אמר ליה: אבא אריכא, אמר ליה: אבא אריכא קרית ליה? דכירנא כד הוה יתיבנא אחר י"ז שורן אחוריה דרב קמיה דרבי, ונפקי זיקוקין דנור מפומיה דרב לפומיה דרבי, ומפומיה דרבי לפומיה דרב, ולית אנא ידע מה הן אמרין, ואת אבא אריכא קרית ליה!

רש"י שם: "דכירנא - כשהיה בכאן קודם שירד לבבל היה חשוב ממני שהיה יושב לפני רבי ואני הייתי יושב שבעה עשר שורות מאחוריו. זיקוקין - נושאים ונותנים בהלכה.

רבי עקיבא איגר מסכת חולין דף קלז עמוד ב

שם ונפקי זיקוקין. מלשון הקרא מאזרי זיקות (ישעיה נ').

ישעיהו פרק נ

הן כלכם קודחי אש מאזרי זיקות לכוּן באור אשכם ובזיקות בערתם מידי היתה זאת לכם למעצרה תשכבון

רש"י ישעיהו פרק נ פסוק יא

(יא) הן כולכם - שאינכם שומעים בקול נביאיו: קודחי אש - עברתם עליכם: מאזרי זיקות - מחזיקי זיקות הן גצין וגחלי אש הנזרקין בקלע ויש לו דוגמא בל' ארמי זיקוקין דנור כך וכך זיקתא פסיק לן: לכן באור אשכם - לפי דרככם תלקו: מידי - תהא גמולכם זאת לכם:

רד"ק ישעיהו פרק נ פסוק יא

מאזרי זיקות - כפל הענין במלות שונות ומוציאי אש מן העצים ומן האבנים יקראו מאזרי זיקות:

זיקות - הם ניצוצי האש, ויונתן תרגם מגרן באשתא, כתרגום והשלחתי בכם ואגרי בכון:

מהרש"א חידושי אגדות מסכת חולין דף קלז עמוד ב

זיקוקין דנורא מפומיה דרב כו'. הוא משל על התורה דמרתחא באדם כמ"ש כי הנה דברי כאש גו' וק"ל:

מלאכת שלמה מסכת ברכות פרק ט

על הזיקין וכו'. פירש הר"ש שירילי"ו ז"ל זיקין מלשון זיקוקין דנור דהיינו כמו שבט של אור רץ ברקיע וכאשר הולך ורץ נבלע ע"כ.

ספר אבודרהם ברכת הראייה השבח וההודאה

על הזיקים ... מברך ברוך אתה ה' אמ"ה שכחו מאי זיקים כוכבא דשביט ובלשון ארמי ניצוצי אש זיקוקין דנור והוא כוכב היורה כחץ ברקיע השמים ממקום למקום ונמשך אורו כשבט.

תוספות הרא"ש מסכת בבא מציעא דף מז עמוד א

פולסי דנורא. כלומר קושיות ותשובות היה משיב לך כהיא דראשית הגז נפקי זיקוקי דנורא מפומיה דרבי.

תוכן ענינים מפורט

- א סימן א - גדר "מלאכת עבודה" לרמב"ם ולאדמה"ז
 סימן תצ"ה סעיף א
- ז שינויים קלים בין הרמב"ם לאדמה"ז בהלכות אלו
 הערה כללית נוספת:
- ט סימן ב - הגדרת אוכל נפש ומלאכת עבודה
 יא
- נה סימן ג - ביסוד דברי המג"א בהקדמה לסי' תקי"ח
 דברי אדמה"ז בהגדרות אלו במלאכות הוצאה והבערה
 כט
- לא סימן ד - קונטרס אחרון א'
 הרחבת דברים בהיתר ביקוע עצים דקים לשיטת הר"ן
 לג
- מג סימן ה - קונטרס אחרון ב'
 יפוד גדר מלאכת הבערה עשיית או ריבוי האש ולא כיליון העצים
 הערה מדברי תוס' שבשוחט בשבת לע"ז שיש תיקון וקלקול - חייב אם מחשבתו על
 התיקון, משום שמלאכת מחשבת אסרה תורה
 מו הוכחה כדברי רבינו מעצם ההיתר מבעיר ביו"ט
 מח
- מח סימן ו - דין ודברים בהוכחות רבינו מבעל האבני נזר
 נב יישוב האבני"ז על הוכחת רבינו מ"גחלת של מתכת"
 נג בירור הטעם שהימום ברזל נחשב לתולדה
 נד ביאור הסוגיא בביצה בדין נותן שמן בנר ומסתפק ממנו לשיטות התוס' והרא"ש
 נו בירור שיטת הראב"ד
- נו סימן ז - ביסוד דין "מתוך"
 ס
- ס סימן ח - קונטרס אחרון ג'
 ט סימן ט - בדין מצוות קבורה מדאורייתא ובהיתר להוציא המת לקוברו ביו"ט
 סו (ב) זמן המצווה:
- סז (ג) בהיתר הוצאה לצורך מצווה.
 סז גדר "צורך היום" העולה מדברי הרמב"ן
 עב מקור רבינו מרש"י במסכת שבת
 עב היתר הוצאה לקבורה לשיטות שאין מצוות קבורה מדאו'
 עג השוואת השבתת חמץ לקבורת המת

סימן י - מצוה שאפשר לקיימה בזמן אחר האם נחשבת "אפשר לקיים שניהם".....עד

סימן יא - גדר מכשירי אוכל נפש.....עה

סעיף ד

טו תוספת ביאור במה שנקט רבינו דוגמאות במלאכת הוצאה והבערה.....עט

פו הוציא לרה"ר ומשתמש ברה"י אחר.....פ

פז בחילוק בדין מכשירים אם אפשר לעשותן מעי"ט.....פב

פח שתי חקירות בהיתר מכשירי או"נ שא"א לעשותן בעיו"ט.....פג

פח מסדר דברי רבינו נפשוט חקירה ראשונה.....פג

פד יש לתלות חקירה ראשונה במחלוקת ראשונים.....פד

פה מדברי רבינו בקו"א נפשוט חקירה שניה.....פה

פה יבואר שהאבני נזר חלוק עם רבינו בשיטת ר"י.....פה

סימן יב - קונטרס אחרון ד' גדר מכשירי אוכל נפש.....פו

מקור א - ביצה דף כב עמוד א.....פו

מקור ב - ביצה דף כח עמוד ב.....פז

מקור ג - ביצה דף לב עמוד ב - שכמתבאר בראשונים, המשנה היא שיטת רבנן

והברייתא והאמוראים שיטת ר"י.....פז

מו"מ בדברי השפת אמת על דברי רבינו.....צג

מו"מ בדברי המלאכת יו"ט.....צה

הוצאה באו"נ להשתמש עמה היא גופא או"נ לדעת רבינו.....צט

המשך דברי רבינו.....קא

רבינו מוכיח שהגדרתו במכשירי או"נ היא דעת רוב הראשונים מלבד הרא"ש.....קב

סימן יג - אין אומרים מתוך מוכשירי או"נ המשך קו"א.....קטו

אין היתר מתוך ככל מכשירין.....קט

המשך דברי רבינו בקו"א.....קכא

סימן יד - מתוך מאוכל נפש למכשירים לשיטת הרמב"ם סיום דברי רבינו קו"א ד'.....קכד

ישוב השמטת הרמב"ם במלאכות שחיטה אפיה ובישול.....קכה

לדעת הרמב"ם אין אומרים מתוך אלא כשיש קצת צורך.....קכה

סימן טו - עוד בענין "מתוך" מאוכל נפש ל"מכשירים" בדברי האבני נזר ובדברי

רבינו.....קכח

סימן טז - בגדר כיבוי לצורך - גריפת התנור, בשר אגומרי ועישון הפירות.....קלד

סימן יז - איסור מיתוק החרדל - ביאור סוגית הגמ' בשבת קלד.....קמג

פירוש רבינו בהלכה של איסור מיתוק החרדל בגחלת.....קמט

- סימן יח - היתר כיבוי לצורך "אוכל נפש" קנא
 דיון הפוסקים בהקטנת האש בגז קנג
- סימן יט - קונטרס אחרון ה' קנו
 רבינו מפרש שלשון הגמרא "אי אפשר מערב יו"ט", הוא לאו דווקא בערב יו"ט
 ממש קסא
- סימן כ - המשך קו"א ה תיקון כלי חדש קסג
- סימן כא - מלאכת או"נ שאפשר לעשותה מעיו"ט קעא
 סעיף ה
- סימן כב - בירור שיטת המחבר במלאכת מכשירין שאפשר לעשותה מעיו"ט קעה
 דברי שיירי כנסת הגדולה קעז
 הערה - מדוע לרמב"ם לא התירו מלאכת קצירה בשינוי קפא
- סימן כג - המשך ס"ה בדברי רבינו קפב
 סימן כד - דוגמאות לדברים של או"נ ממש שאסורים ביו"ט משום שאין בהם הפסד
 וחסרון טעם קפד
 סעיף ו
- מאכל שאין בו הפסד אם יוכן מאתמול אלא שטעמו יוטב אם יוכן ביום טוב קפה
- סימן כה - ביאור סעיפים ז-ח קפו
 סעיף ז - הטעם שאסרו מלאכת או"נ כשאפשר מעיו"ט קפז
 סעיף ח קפז
- סימן כו - תפירת עופות קפז
- סימן כז - מוקצה ביו"ט קפז
 סעיף יג
- סימן כח - שיטת המהרש"ל במוקצה מחמת איסור ביו"ט קצד
 קונטרס אחרון ז'
- סימן כט - כיצד מכינים את המוקצה קצח
 תחילת סעיף יד
 שיטת המג"א ר
 סיכום הדברים : רא
 דברי רבינו בסי"ד רא

קונטרס אחרון ח'.....	רג
סיכום דברי רבינו:.....	רה
תמיהה ממשנה מפורשת שצריך אמירה.....	רו
סימן ל - הכנת דברים שהקצה בידיים.....	רז
המשך סעיף יד	
קונטרס אחרון ט'.....	רז
חילוק בין העלן לגג להכניסן לאוצר.....	רז
סיום הקו"א: "ועיין בלחם משנה ודו"ק".....	רט
המשך דברי רבינו בפנים.....	רט
קונטרס אחרון י'.....	רי
סימן לא - הכנה מיו"ט א' ליו"ט ב.....	רטו
סעיף טו	
הערת הט"ז והמג"א מאיסור הכנה מיו"ט לחברו.....	רטז
דברי הפר"ח.....	רטז
דברי רבינו סעיף ט"ו.....	ריח
המשך סימן לא.....	ריט
סימן לב - קונטרס אחרון י"א.....	רכב
סימן לג - ביאור הטור וב"י במחלוקת הראשונים בהיתר שחיטה ביו"ט כשאין לו עפר מוכן.....	רכה
דברי הב"י בדברי הר"ת והרי"ף: "דקר נעוץ" מועיל שלא יהא חופר ולא משום הכנה.....	רכו
סימן לד - שיטת הט"ז.....	רלא
סימן לה - בירור השגת רבינו על הט"ז.....	רלד
קו"א ה'	
מג"א תצ"ט סקו"א.....	רמב
מג"א סי' תק"ט סקט"ו.....	רמב
מהרש"א ח.....	רמג
עוד כמה הערות בדבר:.....	רמו
שיטת הב"ח בדעת ר"ת.....	רמט
הוכחות הב"ח לדעת ר"ת:.....	רנ
סימן לו - בירור דברי הפר"ח והשגתו על הב"ח.....	רנב
פירוש הב"ח בשיטת הרמב"ם.....	רנג
השגת הפר"ח על פירוש הב"ח.....	רנג

תוכן ענינים מפורט

ה

פסק ההלכה לדעת הפר"ח רנד
מחלוקת פר"ח והב"ח אם נולד חמור יותר או הפירה מדרבנן חמורה יותר רנה
הפר"ח נוקט כדעת הר"י רנו

סימן לז - במה עדיף לכסות כששחט באפר מוקצה או בדקר נעוץ רנו
בירור דברי הפוסקים

הפרמ"ג רס
דברי המשנ"ב בסברות הצדדים וכדבריו נרמז בדברי רבינו רס
מג"א רסא
דברי רבינו כב"ח, מג"א ופר"ח שעדיף ילכסות במוקצה מלכסות בדקר נעוץ רסא
דברי הגר"א רסב
אפר כירה שהוסק מעיו"ט רסב

סימן לח - דין אפיה ב"פורני" ובתנורים דידן רסג
סימן תק"ז

הקדמה מדברי הטוש"ע ונו"כ רסג
האיסור רק בפורני גדול רסד
רבינו בקונטרס אחרון א' חולק על המג"א וסובר להקל שאין כאן חשש תיקון מנא רסו

סימן לט - בירור נרחב בענין גריפת התנור ובהקשר למלאכת כיבוי רסח

דברי הב"י: רסט
ההיתר לעניין אפיית פת יפה ער
דברי הב"ח רעא
המשך דברי הב"ח בענין מלאכת כיבוי רעא
יסוד הפנ"י שאין אומרים מתוך אלא במלאכות שעיקרן לצורך או"נ ערב
דברי הט"ז והמג"א בכוונת השו"ע ובדברי המשנ"ב רעג

סימן מ - ביאור דברי רבינו בגריפת התנור רעו

סעיף ט, י רעו
סעיף יא, יב רעז
קונטרס אחרון ה' רעט
קונטרס אחרון ו' רפ
ביאור רבינו שאין להתיר הגריפה מדין מתוך רפא
שתי הנקודות נכללים בדברי רבינו רפב
סעיף יג רפג
סעיף יד, טו רפד

סימן מא - היתר אפיית תנור מלא פת רפה
סעיף יח

דברי הטור וב"י רפה

רפז	שׁו״ע ונו״כ
רפז	ביאור דברי רבינו בהיתר ״חד טירחא״
רפט	בשתי טרחות
רצא	ריבוי בשיעורים
רצד	סימן מב - ביאור קו״א ז׳
רצו	סימן מג - ביאור בדברי הטור ונו״כ
	סי׳ תק״ג
רצז	דברי הב״י בביאור דברי הסמ״ק
רצט	המשך הב״י - מחלוקת ראשונים לשיטתו בטעם ההיתר
שא	המשך דברי הטור במחלוקת אם מותר לומר להדיא שמבשל לצורך חול
שב	דברי הב״ח באומר להדיא שעושה לצורך חול
דש	הב״י תולה נידון זה במחלוקת הראשונים
שה	באוכל מהתבשיל ולא מהבשר
שה	המשך הב״ח במבשל ואינו צריך אפי׳ לחתיכה אחת
שו	דיון הב״ח מתוך סוגית הגמ׳ באיסור זימון לנכרי
	סימן מד - ביאור המשך הטור בשם בעל העיטור לאסור ריבוי בישול
שז	לאחר האכילה
שט	ביאור דברי הב״י
שי	מחלוקת ראשונים בעניין הערמה
שיא	דעת ההגהות מיימוניות
שיא	בדיעבד כשאפה מיו״ט לחברו או לחול
שיב	תשובת הרשב״א בהיתר בדיעבד
שיג	דברי הב״ח
שיד	סימן מה - ביאור השו״ע סימן תקג
שטז	תוכן דברי הט״ז ב-ג:
שטז	תו״ד המג״א סק״ב:
שיח	מג״א סק״ג:
שיט	סימן מו - ביאור דברי הט״ז סק״ה
שכא	העולה מדברי הט״ז
שכג	סימן מז - ביאור דברי המחבר ס״ב ומג״א סק״ד
שכג	סימן מח - גדר והסבר דין ״הואיל״
	דברי רבינו סימן תקג סעיפים א-ב
שכז	ידון אם צריך שיהיה שכית שיבואו אורחים

שכט	הגדרת רבינו בביאור סברת הואיל
של	יישוב קושית התוס' מחולה שיב"ס - להגדרת רבינו
של	יישוב המהר"ם חלאווה לקושית התוס'
שלא	יישוב חמדת שלמה לקושית התוס'
שלב	דברי רבינו מעין המהר"ם חלאווה ובתוספת חידוש
שלב	דברי הפרמ"ג:
שלב	העולה מהדברים לגדר היתר פיקוח נפש:
שלו	סימן מט - איסור הכנה מיו"ט לחול
	בדברי המג"א ורבינו בסימן תקג
שלו	סימן נ - שני הדרכים שבהם מותר לבשל ביו"ט לחול
	דברי רבינו סעיפים ד-ה
שלז	סעיף ד:
שלה	סעיף ה:
	סימן נא - יבואר פרטי דינים כשאינו צריך לחתיכה שאוכל ביו"ט וכשאומר שהנותר הוא לצורך חול
שמג	ס"ו - הרחבת דברים בביאור החילוק בין עשייה אחת לב' עשיות
	סימן נב - מנהגי העולם בבישול ביו"ט לצורך יו"ט ב' או לצורך חול והאזהרות הנצרכות
שדמ	סעיפים ז - יג
שדמ	סעיף ז
שמה	סעיף ח
שמה	סעיף ט
שמה	הלכה כבעל העיטור שאין להערים אלא קודם אכילה
שמו	סעיף י - איסור בישול מין אחד בשתי קדירות
שמז	סעיף יא - יבאר הדין בדיעבד כשהערים וכשבישל במזיד לצורך חול
שמח	סעיף יב - דין בישול בדיעבד בשתי קדירות
שנ	סעיף יג - דין המבשל במזיד לצורך חול שמותר במוצאי יו"ט מיד
שנא	סימן נג - מוכיח שאסור לומר בפירוש "המותר לחול"
	קונטרס אחרון סק"א
שנד	באיסור אמירה שעושה לצורך חול בפירוש
שנו	סימן נד - איסור הזמנת עכו"ם
	מור ונו"כ סי' תקי"ב
שנז	דרכי משה סק"א
שנט	האם מועיל "חד טירחא" בשל גוי

סימן נה - נתנית אוכל לנכרי הבא לביתו.....	שסא
המשך הב"י	
שו"ע ס"א	שסג
סימן נו - ביאור דברי המג"א בשיטת הרמ"א.....	שסד
דברי המשנ"ב בשער הציון.....	שע
סימן נז - דיון הט"ז בשולח לנכרי ו"דעתו מתחילה לשלוח לו".....	ששא
סימן נח - דברי רבינו בסי' תקיב ס"א בגדר האיסור לבשל לנכרים ולבהמה ביו"ט.....	שעג
יבאר היאך ממעטים מפסוק אחד לגבוה ולנכרי.....	שעה
סימן נט - בהיתר לשלוח על ידי נכרי בהוצאה לרשות הרבים.....	שעו
סימן ס - ביאור דברי רבינו מאמצע סעיף א עד סוף סעיף ב.....	שעה
סעיף א:	שעה
דיון הפוסקים במפציר בו שיאכל לאחר שבא הנכרי לביתו,.....	שעט
ובבא לביתו לאחר שהכינו האוכל.....	שעט
סעיף ב.....	שפא
סימן סא - איסור להוסיף לנכרי אפי' כשאינו מזמינו.....	שפב
סעיפים ג - ד בדברי רבינו	
סעיף ד.....	שפד
קונטרס אחרון ב'.....	שפה
סימן סב - האופה בתנור הנכרי ונותן לו פת בשכרו.....	שפו
סעיף ה וקו"א ג' בדברי רבינו	
סימן סג - אפיה לצורך בני החיל.....	שפט
מוש"ע	
טור סעיף ב -	שפט
שו"ע סעיף ב -	שצ
דברי ט"ז סק"ו	שצ
סימן סד - דברי רבינו סעיף ו בהלכת "בני החיל".....	שצב
קונטרס אחרון סק"ד.....	שצד
שאיך היתר אלא בנתינה בפועל לתינוק.....	שצד
דברי רבינו בסי' תק"ו סי"ב.....	שצה
בביאור פסק ההלכה לאסור אפיית עיסת שותפות הישראל והנכרי.....	שצה

שיצו	סימן סה - בדין מוללין מלילות.....
	פ"ו תק"י
שצח	דברי רבינו בזה - סעיף א.....
ת	קונטרס אחרון א'.....
תג	ביאור דברי רבינו שמלילה ביו"ט אין זה "דישה גמורה".....
תו	הערה בגדר ההיתר בשחיקת תבלין.....
תו	סימן סו - דברי רבינו לענין בקיעת עצים.....
תט	סעיף א, ב, ג.....
תי	סימן סז - טעם ההיתר בשינוי בדיכת מלח.....
תיד	סימן סח - שינוי בהרקדה.....
	ביאור דברי רבינו סעיף ג
תיו	סימן סט - פרטי דיני בורר.....
תיח	דברי השו"ע ס"ב ונו"כ.....
תיט	דברי הט"ז סק"ב.....
תכ	סימן ע - בדין אגוזים המעורים בקליפיהן האם נחשב לפסולת.....
	ט"ז סק"ג ובדברי הצ"צ
תכג	תו"ד:.....
תכו	סימן עא - המשך דברי הט"ז בנידון השגת הה"מ על הרשב"א.....
תכט	סימן עב - ביאור דברי רבינו בקו"א ג.....
תכט	בנידון דברי הט"ז.....
תלא	דברי רבנו בקו"א ג'.....
תלג	פסק רבינו כט"ז.....
תלו	סימן עג - ביאור הגדרת "אי אפשר מעיו"ט" לרבינו ולט"ז.....
	קו"א ב
תמא	סימן עד - פסק ההלכה למעשה לדעת רבינו.....
	המשך הקו"א
תמג	הוכחת רבינו מהגמ' שהדבר תלוי בעושה המלאכה.....
תמו	היתר זה הוא גם אם היה אנוס בעיו"ט.....
תמז	דיון רבינו בראיות היש"ש.....
תמט	הערה כללית: דן אם יש להוכיח מביאור הראשונים על איסור קצירה ביו"ט.....

סימן עה - המשך ביאור קו"א ב	תמט
הערה נוספת:	תנג
סימן עו - דיון בדברי המשנ"ב בהיתר לברור כשהיה אפשר מעיו"ט	תנג
סימן עז - בחיוב למעט בטירחא דברי רבינו בס"ד	תנו
סימן עח - בענין היתר ואיסור בורר לדברי רבינו ובדברי המשנ"ב	תסב
דברי רבינו כפי שהביאם המשנ"ב:	תסה
דברי רבינו במקורם - בקו"א סי תק"ו סק"א	תסו
סיכום החילוק בין דברי רבינו לבין דברי החיי"א	תעד
סימן עט - בדין אין מוסננים בהרדל בשו"ע ובדברי רבינו	תעד
בדברי רבינו	תעה
הערות העולת שבת	תעה
דברי הביאור הלכה בזה ובדעת רבינו	תעה
חילוק המתקת החרדל בין גחלת מעץ לגחלת ממתכת	תעז
ביאור החילוק בין מיתוק החרדל בגחלת לבין בישראל אגומרי	תעח
נפק"מ להלכה בין פרש"י לשאר פירושי הראשונים	תפא
דברי המג"א ס"ק ו	תפב
דברי רבינו - סעיף ה, במיתוק חרדל בגחלת	תפב
סימן פ - קונטרס אחרון ד' בעניין מיתוק החרדל	תפח
סימן פא - ביאור מחלוקת רש"י והר"ן בשפוד שנשבר לגמרי, ושנתעקם קצת	תצה
סימן פב - ביאור דברי הב"י בשיטת רבינו ירוחם והרמב"ם	תק
דעת הב"ח בביאור שיטת הרמב"ם	תקג
סימן פג - ביאור דברי השו"ע בשפוד שנרצף	תקד
דברי המאמר מרדכי ס"ק א בדעת המחבר	תקה
בדברי הרעק"א בפירוש שיטת המחבר:	תקו
הערה:	תקז
סימן פד - ביאור שיטת הרמ"א	תקה
דברי רבינו ס"ד	תקט
דברי הקו"א ב'	תקט
סימן פע - ביאור דברי הביאור הלכה בשיטת המחבר והרמ"א	תקיח
ביאור דברי רבינו בענין "הלכה ואין מורין כן"	תכג

סימן פו - ביאור מלאכת כיבוי	תקכה
הב"י מביא יישוב הראשונים:	תקכו
שיטת הרז"ה:	תקכז
שיטת המלחמות:	תקכח
שיטת רבינו ירוחם:	תקכט
שיטת הרא"ש:	תקכז
שיטת הה"מ:	תקכח
דברי הב"י בדעת הרמב"ם והטור:	תקכט
דרכי משה:	תקכט
הב"ח:	תקכט
הט"ז:	תקל
המג"א:	תקלא
לאור כל הנ"ל נבאר דברי רבינו	תקלב
דעת רבינו בשיטת המחבר	תקלג
דברי ערוך השולחן בשיטות הרמב"ם, המחבר והרמ"א	תקלג
סימן פז - ביאור דברי רבינו בס"א ובפרט בדבריו ב"הלכה ואין מורין כן"	תקלה
הלכה ואין מורין כן אפי' ביחיד או בהנהגה לפני יחיד	תקלו
דברי הט"ז ב"הלכה ואין מורין כן"	תקלט
סימן פח - מוקצה לצורך אוכל נפש	תקמו
דברי המג"א סי' תק"ט פקט"ו	
חקירת רעק"א באכילת מוקצה לחולה שאב"ס	תקנ
יוכיח לכאורה מדברי רבינו שאכילת מוקצה דומה ל"מאכלות אסורות"	תקנ
השתמשות במוקצה אסורה, אבל הנאה הבאה לו מאליה מותרת	תקנא
סימן פט - ביאור קו"א ג	תקנא
העולה מהדברים בהגדרת איסור אכילה והשתמשות במוקצה	תקנד
יישוב הסתירה לכאורה מהמבואר בדברי רבינו ששימוש בעצי הסקה היא בגדר מלאכה	תקנה
סימן צ - איסור כיבוי להצלת ביתו או קדירתו	תקנו
דברי הטור והב"י סימן תקיד	תקנו
בית יוסף: מחלוקת הראשונים בכיבוי כדי שלא ישב בגשם ושרב או שלא יפסיד ממונו	תקנז
ביאור הפסק כחכמים בשלא יתעשן הבית והקדירה למרות שפוסקים כר"י בגריפת התנור	תקנח
מחלוקת ראשונים בהיתר כיבוי "שלא תתעשן הקדירה" כשא"א להצילה בע"א	תקנט

סימן צא - ביאור דברי השו"ע ונו"כ וביאור דברי רבינו בדין כיבוי	תקסב
דברי הט"ז סק"א בביאור מחלוקת המחבר והרמ"א	תקסב
מחלוקת הב"ח והט"ז בגדר כיבוי	תקסג
המשך הרמ"א	תקסו
דברי הט"ז סק"ב בענין "הלכה ואין מורין כן"	תקסו
מג"א סק"ד	תקסו
יאור דברי רבינו בהלכות אלו	תקסז
סימן צב - בדין מסתפק משמן שבנר והמסתעף	תקע
הפנ"י תולה במחלוקת התוס' והרא"ש אם "מסתפק" הוא מדאורייתא או מדרבנן	תקעב
מסקנת הדברים בדעת רבינו	תקעה
סימן צג - בהיתר הט"ז להרחיק הפתילה קצת	תקעו
המשך דברי רבינו לבאר היתר הט"ז:	תקעז
חילוק בין לשון הט"ז ללשון אדמה"ז	תקעה
מותר להרבות פתילות באש גם כשמכוון למהר הכיבוי	תקעה
סימן צד - בדין נר שרוצה שלא ידלק כולו	תקפ
שו"חן ערוך ס"ג	
הכרעת רבינו בה"ח שיש לחשוש שיטת הרא"ש	תקפד
נידון השפ"א במסתפק מהשמן וייכבה במוציו"ט ודיוק בלשון רבינו "אפי' נר גדול"	תקפו
סימן צה - בגדר גרם כיבוי	תקפז
סיום דברי רבינו בס"ט	תקפט
קונטרס אחרון ג'	תקפט
גרם כיבוי מותר במקום הפסד וגם במקום "צורך גדול"	תקפט
העמדת נר במקום שיש רוח	תקצא
דברי רבינו סעיף י'	תקצב
סימן צו - בעניין נר של בטלה ונר בית הכנסת	תקצב
דברי הב"י	תקצג
נר בהכ"נ	תקצד
שקו"ט בדברי הרשב"א אם מותר להדליק לאחר המנחה	תקצה
סימן צז - עוד בעניין נר של בטלה	תקצו
שו"ע סעיף ה'	
מג"א בשם מהרש"ל סומך על הרמב"ם להיתר	תקצז
דעת הט"ז ש"להראת עשרו" נחשב "צורך היום"	תקצט

תוכן ענינים מפורט

יג

- דברי המג"א ורבינו שמצות נר בבהכ"נ גם כשאין שם אדם..... תקצט
 דברי רבינו בכללות ההלכה בהדלקת נר של בטלה..... תר
- סימן צח - באיסור להסתפק בנר של יו"ט**..... תרא
 דברי רבינו סכ"ד - כ"ה
 סעיף כ"ד:..... תרא
 סעיף כ"ה:..... תרד
- סימן צט - מתוך בהוצאה והמסתעף**..... תרו
 החילוק בין מפתח אכילה למפתח כלים:..... תרז
 מחלוקת אם היתר "מתוך" הוא רק לצורך קצת או אפי' שלא לצורך כלל..... תרז
 הקדמת המג"א לסי' זה..... תרח
- סימן ק - ביאור דברי המג"א סי' תק"א סק"ג** ובדברי רבינו הזקן והגדרתו במלאכת
 הבערה..... תריא
 ביאור השו"ע סימן תקיח ס"א ונו"כ בדין הוצאה שלא לצורך..... תריח
- סימן קא - הקדמה לסי' תקכו**..... תרכ
 דברי הטור והב"י בטעם תקנת עירוב תבשילין..... תרכ
 מחלוקת הרמב"ם והתוס' אם מה"ת מותר להכין מיו"ט לשבת..... תרכ
 דברי המג"א בהסברת דעת הרמב"ם..... תרכב
- סימן קב - דברי רבינו בהסברת יסוד תקנת עירוב תבשילין**..... תרכד
 דברי אדה"ז בסעי' א..... תרכד
 לדברי אדה"ז תקנת חכמים הייתה בכל מלאכות יו"ט..... תרכו
 ב' אופנים בהסברת תקנ"ח בבישול מיו"ט לשבת..... תרכו
 ביסוס האופן הב' ממשמעות הסוגיא..... תרכח
- סימן קג - חידושו של אדה"ז בהסברת דעת רבא**..... תרכט
 שיטת הרא"ש בביאור הנפק"מ בין רבה לרב אשי..... תרכט
 שיטות נוספות בראשונים..... תרל
 פסק ההלכה בדברי הפוסקים..... תרלא
 דברי אדה"ז: "מפני ב' דברים תיקנו חכמים"..... תרלב
 יסוד הדברים בלשון המשנה (ע"פ ביאור כ"ק אדמו"ר)..... תרלג
 גם לרבא גדר האיסור שאסרו חכמים הוא משום כבוד יו"ט..... תרלג
 אם לרבא צריך שיהא העירוב קיים בשעה שמכין צרכי השבת..... תרלד
- סימן קד - הסברת אדה"ז בשני הטעמים והנפק"מ ביניהם**..... תרלו
 ביאור טעמו של רב אשי שהוא משום כבוד יו"ט..... תרלו
 ביאור טעמו של רבא שהוא משום כבוד שבת..... תרלח

ביאור הנפק"מ בין שני הטעמים תרלח
 דיוק בלשונו של אדה"ז אודות זמן עריכת ה'תנאי' תרמ
 הערות בדברי אדה"ז בסוף הסעיף תרמא
 אם אפשר לברך על הנחת עירוב קודם עיו"ט תרמג

סימן קה - ביאור השם "עירובי תבשילין" תרמד
 שיטות הראשונים בביאור השם "עירובי תבשילין" תרמד
 ב' דעות אלו תלויים בביאור הטעם לתקנת עירוב תבשילין תרמה

סימן קו - אם יש להניח גם פת כדי להתיר האפיה תרמו
 מחלוקת הראשונים תרמו
 פסק ההלכה תרמז

סימן קז - אי בעינן מעשה הפרשה דווקא או שסגי באמירה תרמח
 הרצאת דברי אדה"ז ומקורם תרמח
 נטילת העירוב היא עיקר עשייתה תרמט
 מחלוקת האחרונים אי סגי לערב באמירה בעלמא תרמט
 דחיית הוכחותיו של הדברי מלכיאל נגד החיד"א תרנא
 דעת אדה"ז תרנב

סימן קח - שיטת אדה"ז בגדר הברכה ואמירת "בדין יהא שרא" תרנג
 הדיוק בחלוקת הסעיפים בשוע"ר תרנג
 שיטת הט"ז והמהרש"ל אם האמירה מעכבת תרנד
 דברי המג"א תרנה
 רבינו סובר שהאמירה היא חלק ממצוות עשיית העירוב תרנה
 הנראה מדברי אדה"ז בביאור כוונת המהרש"ל תרנה
 נפק"מ ממחלוקת הנ"ל - אי צריך להבין מה שאומר "בדין יהא שרא" תרנו
 סיכום הדברים בביאור דעת אדה"ז תרנו

סימן קט - ביאור אדה"ז כיצד ברכת העירוב נחשבת "עובר לעשייתן" תרנח
 דברי אדה"ז בקו"א סק"ב תרנח
 חידושו של הרא"ש בדין "עובר לעשייתן" תרנט
 מדוע לא תיקנו שיברך קודם הפרשת העירוב תרס

סימן קי - הדיוק בנוסח האמירה כאשר יו"ט שני חל בשבת תרסא
 דברי הט"ז אודות יו"ט שני שחל בשבת תרסא
 ביאור סברתו ע"פ דברי אדה"ז תרסא

סימן קיא - דין בישול צרכי שבת ביו"ט ראשון שחל ביום המישי, וביאור דברי

אדה"ז..... תרסג

מקור ההלכה ושני טעמים בדברי הראשונים..... תרסג

ביאור הנפק"מ בין שני הטעמים..... תרסד

הטעם לפסקו של אדה"ז בנפק"מ זו..... תרסה

מחלוקת הראשונים בפירוש דברי הגמ' בפסחים..... תרסה

גדר ההיתר לבשל מי"ט לשבת לדברי רש"י..... תרסו

ביסוס הביאור הנ"ל ע"פ דיוק בדברי אדה"ז..... תרסז

סימן קיב - אלו מלאכות צריך לפרט, ובדין מי שלא פירט את המלאכות..... תרסה

דין פירוט מלאכת השחיטה..... תרסח

דעת האו"ז והרמ"א שפירוט הד' מלאכות מעכב את העירוב..... עתר

דעת המהרש"ל והט"ז שהאמירה אינו מעכב..... תרעא

הסברה מחודשת בגדר אמירת "כדין יהון שרא"..... תערב

מדוע מזכיר רבינו שהברכה אינה מעכבת..... תערב

הכרעת רבינו ודיון בדבריו..... תרעג

סימן קיג - עד מתי מותר לו לבשל ביו"ט מכה העירוב..... תרעד

דברי רבינו בסעי' ה ומספר הערות בדבריו..... תרעד

שקו"ט בדעת רבינו במי שקיבל עליו את השבת מבעו"י..... תרעה

סימן קיד - הנחת עירוב תבשילין במי שקיבל עליו יו"ט מבעו"י..... תרעו

מדוע מותר לערב לכתחילה בבין השמשות..... תרעו

בגדר עשיית עירוב תבשילין אי הוי מתקן..... תרעז

אם מועיל להניח עירוב תבשילין אחר שקיבל עליו יו"ט מבעו"י..... תרעה

סימן קטו - הערות קצרות בדברי רבינו סעי' י - יב..... תרפ

סעיף י, יא..... תרפ

סעיף יב..... תרפא

סימן קטז - דין "סומך על העדשים שבשולי קדירה"..... תרפא

דעות הפוסקים אם ניתן לסמוך על עדשים שבשולי קדירה..... תרפא

דעת אדה"ז..... תרפב

סימן קיז - שיטות הראשונים בדין גדול העיר מערב עבור בני העיר..... תרפג

מקור הדין בגמ'..... תרפג

דעת הרא"ש..... תרפד

דעת רש"י והרשב"א..... תרפד

דעת הר"ן..... תרפה

דעת המהרש"ל..... תרפה

סימן קיה - בענין הנ"ל - פסק המחבר ודעות האחרונים תרפז

פסק המחבר תרפז

דעת הט"ז תרפח

דעת המג"א תרפט

סימן קיט - בענין הנ"ל - פסק אדה"ז תרצ

מי יוצא בעירובו של גדול העיר תרצ

השוכח והסומך על גדול שבעיר תרצא

הטועה בהלכה זו תרצב

סימן קכ - דין הברכה במי שמערב עבור אחרים תרצג

ספיקו של המג"א בדין מי שמערב עבור אחרים תרצג

ביאור צדדי הספק תרצד

דברי המשנ"ב והפרמ"ג תרצה

דין הנ"ל לדעת האו"ז והרמ"א תרצו

סימן קכא - מחלוקת הראשונים אם אפשר לערב עבור מי שהוא מחויץ לתחום תרצו

דעות הראשונים תרצו

ביאור סברות המחלוקת תרצז

פסק ההלכה תרצז

פסק אדה"ז תרצז

סימן קכב - אי צריך דעת מי שהניחו בשבילו תרצט

דברי המחבר ומקורם תרצט

דברי רבינו תש

מדוע צריך להודיעו קודם שיעשה צרכי השבת תש

ביאור דברי רבינו שיש בעירוב דין "זכין" תשא

ד' דרגות בדין השיור של העירוב תבשילין תשב

הרמב"ן ונשמע שם מדבריו דאף שיכול לקיים למחר לא קרינן בי' אפשר לקיים שניהם. ולא אמרינן דמדגלי קרא דשריפת קדשים לא דחי ניליף דליכא דחוי דהיכא אפשר לקיים למחר וכדברי התוס' ביבמות וצ"ל שסוברים זה לסברא פשוטה דאין למצוה אלא מקומה ושעתה. וע"כ מה דלא דחי שריפת קדשים ביום טוב הוא גזירת הכתוב ולא מטעם דאפשר לקיים למחר ואדרבה להיפך נשמע מדברי האס"ז הנ"ל שמדאיצטריך קרא לשריפת קדשים דלא לידחי יום טוב ש"מ דבעלמא דחי אף היכא דאפשר לקיים אחר זמן...."

ומבואר בדבריו שנחלקו בעניין זה הרמב"ן והתוס', הרמב"ן סובר "אין למצוה אלא מקומה" ומה שא"א לקיים עכשיו (אלא לאחר זמן) אין נחשב "כאפשר לקיים שניהם", והוכחתו היא מכך שצריכים פסוק למעט שלא לדחי יו"ט, וכמבואר לעיל. אולם תוס' סוברים שכל היכא שאי אפשר לקיים המצוה כעת העשה דוחה את הל"ת, ואינו נחשב "אפשר לקיים שניהם", ולכן צריך פסוק למעט שריפת קדשים.

דאין שריפת קדשים דוחה יום טוב מוהנותר ממנו עד בקר (שמות יב) בא הכתוב ליתן בקר שני לשריפתו וי"ל דשאני התם דלא בטלה מצותו בכך ויכול לשורפו אחר יום טוב ומ"מ אי לאו דבקר שני לא הייתי מחלק וה"א דדחי...". ונראה מדבריהם ע"ד התו"י שכשאפשר לקיים למחר נחשב "אפשר לקיים שניהם".

ובמפר ברוך טעם שער ב - דין עשה דוחה לא תעשה דין א - אי בעינן בעידנא ממש פרק א - כותב: "...אמנם באס"ז בסוגי" דכאן מביא בשם הרשב"א שמקשה דאמאי ס"ד דאתי עשה דכסוי ודוחה ל"ת דיו"ט הא אפשר לקיים שניהם כשימתין עד לערב. ותירץ ז"ל כיון שא"א לקיים שניהם לאלתר ודאי דחי כו' ומורי נר"ו כ' כו' והביא נר"ו רא"י מדאיצטריך קרא בפ' ב"מ לומר שאין שורפין קדשים ביום טוב דמשמע דאי לאו קרא אתי עשה דשריפת קדשים ודחי ל"ת דיו"ט. ואמאי הרי אפשר עשה זה לקיים למחר כו' א"ו דכל שא"א לקיים עשה לאלתר לא קרינן בי' אפשר לקיים שניהם כו' ע"כ. ויש אריכות בזה בחידושי הרשב"א במס' שבת דף כ"ד בשם

סימן יא

גדר מכשירי אוכל נפש

סעיף ד

הרבים וכן מותר להוליך סידורים ומחזורים לבית הכנסת כשצריך לקרות בהם בו ביום וכשם שמותר להוליכן כך מותר להחזירן לביתו אף על פי שבחזרה זו אין בה צורך יום

"במה" דברים אמורים כשגופו נהנה מגוף המלאכה עצמה הנעשית לצורך יום טוב כגון שמוציא חפציו מרשות היחיד לרשות הרבים שהוא צריך להשתמש בהן ברשות

לכל נפש", אבל על דבר מאכל שהוא גוף ההיתר מ"אשר יאכל" מותר אפי' כאשר אינו נהנה מגוף המאכל אלא משתמש בה לצורך הנאה אחרת, ולדוגמא: אם שייך חותך דבר מאכל לחתיכות דקות בכדי להשתמש עמהם להבערה תחת האור לקדירתו.

והנראה שאין לומר כן, כיון שהרי התבאר בדברי רבינו שכדי שיהיה נחשב מלאכת "או"נ" צריך שני תנאים; א) שיעשה מלאכה עם המאכל, ב) שעשיה זו תהיה "לצורך אכילה" (כלשונו בס"ב), וכן בהרחבת ההיתר לשאר הנאות צריך שיעשה ל"צורך היום קצת". וא"כ אף אם נאמר שבעיקרון להנאת אוכל ממש מותר לעשות מלאכה שתכשיר הנאה, מ"מ הרי ברור שכאשר משתמש בדבר מאכל כדי להכשיר אוכל נפש, הרי אין הנאה זו נחשבת להנאת אוכל ממש אלא כשאר הנאות, ואם כן שוב חזר הדין שדינו כשאר הנאות וצריך שיהנה "גופו מגופו של מלאכה".

תוספת ביאור במה שנקט רבינו דוגמאות במלאכת הוצאה והבערה

והנה ביארנו לעיל שהטעם שנקט רבינו הוצאה והבערה הוא משום שאלו הדוגמאות המוזכרות בגמ' בביצה, אולם אולי אפשר להוסיף שכתב רבינו ב' דוגמאות אלו ממלאכת הבערה בעצים והוצאה בחפצים ולא צייר כשעושה באוכל עצמם, הוא כדי להוסיף חידוש: שהיה מקום לומר, שאף שקיבלו חכמים שגם "צורך הגוף" בשם "אוכל נפש" ייקרא, הו"א שכל חידוש זה הוא בשאר מלאכות, אבל בהבערה והוצאה, שעצם ההיתר במלאכות אלו הוא חידוש, ס"ד שאין לך בו

טוב כלל וכן המדליק את הנר כדי להשתמש לאורו תשמישים הצריכים לו בו ביום אף על פי שאין בהם צורך אכילה וכל כיוצא בזה":

רבינו מסייג בסעיף זה את מה שכתב בסעיף הקודם - שקבלו חכמים להתיר כל מלאכה שיש בה הנאה (השווה לכל נפש) לגוף או לנפש - שצריך שההנאה תהיה מ"גוף המלאכה". רבינו מביא מקור לזה בסוף ההלכה: שכתוב "אשר יאכל... הוא לבדו יעשה לכם" - "הוא ולא מכשיריו", ומפרש רבינו שצריך שיהנה מ"גוף" ועצם המלאכה, ולא שהמלאכה היא אמצעי - מכשיר שיהנה מדבר אחר.

רבינו מביא ב' דוגמאות ממלאכת הוצאה וממלאכת הבערה (שבהם הזכיר "מתוך" להדיא במס' ביצה י"ב). כאשר המלאכות אינם לצורך אוכל נפש:

א) במלאכת "הוצאה": כשמוציא חפצים צריך "שישתמש" עם החפצים במקום שלשם מוציא.

ב) במלאכת הבערה: כשמדליק אש לשם אור, צריך שיוכל להשתמש בעצם האור "תשמישים הצריכים לו בו ביום".

ויש לעיין, אם כלל זה שיהנה מגוף המלאכה הוא דווקא במלאכות שאין נעשים באוכל ממש, אבל במלאכות הנעשות באוכל ממש מותר אף אם המלאכה רק מכשירה את ההנאה, או דילמא, שאין לחלק ביניהם ואף במלאכות הנעשות באוכל צריך שיהנה מגוף המלאכה.

ביאור הספק. יש מקום לומר שלא מיעטה תורה מכשירים אלא רק על ההרחבה של ההיתר לשאר הנאות הנלמד מ"אשר יאכל

אודות "מכשירים", ולא בה"ג כשעוסק בעצם דין מתוך, כי עיקר החידוש בהוצאה והבערה הוא משום שדומים הם בעצם למכשירים. וקמ"ל, שגם בזה אומרים "מתוך" כיון שסו"ס בכל מלאכות אלו "נהנה גופו מגוף המלאכה".

הוציא לרה"ר ומשתמש ברה"י אחר

י"ל"ע בלשון רבינו שכתב: שהוציא חפצים לרה"ר שהוא צריך "להשתמש בהן ברה"ה"⁷², שבדוקא נקט שמשמש ברה"ר, ואכן אם הוציא לרה"ר כדי שאח"כ יכניסם לרשות היחיד אחר ולהשתמש עמהם שם, שיהיה אסור, כיון שלא "נהנה גופו" מ"גוף" המלאכה שהיא הוצאה לרה"ה, אלא מההכנסה שלאחריה לרשות אחרת. ועוד יל"ע האם יהיה חילוק בדבר זה בין הוצאת חפצים להוצאת אוכל ע"ד הנידון לעיל.

אלא חידושו ואין היתר אלא כשעושה לצורך אכילה ולא כאשר עושה לצורך שאר הנאות, קמ"ל רבינו שהרחבת ההיתר שקיבלו חכמים לשאר הנאות היא אף במלאכות אלו.

ונבאר כעת את החידוש בהוצאה והבערה. בהוצאה יש חידוש; שהרי אין ההוצאה עושה שינוי ותיקון בעצם האוכל (ומה"ט היא מלאכה גרועה), ולכך י"ל שמלאכה זו גם כשנעשית באוכל הרי היא בבחינת "מכשירין" גרידא.

ובהבערה החידוש; שהרי אינו עושה מלאכה כלל באוכל, אלא שכיון שהיא מתקנת ומבשלת האוכל בכלל אוכל נפש יקרא⁷¹.

ולדברינו יובן שרבינו נקט דוגמאות של הבערה והוצאה בה"ד כאשר עוסק

71. סברא כעין זו הזכרנו לעיל בשם האו"ש פ"ד ה"י (אלא שנשתמש עם זה לומר שדוקא במלאכות אלו אינם באוכל נפש ממש אומרים מתוך). וכן כתב המג"א בהקדמה לסי' תקי"ח "והבערה אף על פי שגם הוא נעשית במכשירין שהרי אין הבערה באוכל עצמו אלא בעצים".

72. ובסי' תקי"ח כותב: "כבר ביארנו בסי' תצ"ה דמתוך שהותרה הוצאה לצורך אוכל נפש הותרה אפילו שלא לצורך אוכל נפש ובלבד שיהא בה צורך יום טוב קצת אפילו אינה לצורך הנאת הגוף אלא לצורך מצוה כגון קטן למולו וספר תורה לקרות בו וכן אם הוא צריך לילך לבית הכנסת או לטייל לשמחת יום טוב ואינו יכול להניח את הקטן בבית יחידי או שהוא רוצה להוליכו עמו לבית הכנסת או כדי לטייל עמו מותר לו להוליכו שגם הטיול הוא צורך שמחת יום טוב", הנה שם לא דייק לפרש שהמילה או הקריאה בס"ת הוא ברה"ה, ובפשטות אין הדבר כן, וכן כשמדבר שצריך לילך לביכ"ב בפשטות שמוציא מבית לביכה"ג דרך ר"ה, אבל אפשר שאינו מבואר להדיא ההיפך, שאין צורך שההשתמשות תהיה במקום שעושה המלאכה, שאפשר ששם אינו מדובר שמניח ברה"ה, אלא שהמלאכה שם היא מרה"י לרה"י דרך ר"ה. אבל בפשטות נראה שמדובר כשמוציא מבית לבית ובאמצע עושה הנחה ברה"ה, ומותר גם בזה אע"פ שאינו משתמש עמו שם. וכן הוא בהמשך "וכן מותר להוליך סידורים ומחזורים לבית הכנסת כשצריך לקרות בהם בו ביום וכשם שמותר להוליכן כך מותר להחזירן לביתו אף על פי שבחזרה זו אין בה צורך יום טוב כלל...". ובפשטות מדובר כשמוציא מביתו לביכה"ג ומשתמש עם הסידורים בבהכ"ג וההוצאה לכאורה היא מה שמפסיק ברה"ה.

(כבר הבאנו לעיל פירוש המג"א בסי' תק"א ג' בדברי הר"ן, שכאשר ביקוע העצים הוא למדורה כדי להתחמם בו, לא רק שהמדורה נחשבת ל"אוכל נפש" אלא גם הביקוע עצמו נחשב כ"אוכל נפש" כיון שנהנה מעצם העצים הנשרפים במדורה. אבל כמבואר לעיל, רבינו חולק בתרתי וסובר, א) שמדורה להתחמם אינה נחשבת "אוכל נפש" וכפי שיתבאר עוד בקו"א. ב) אפי' אם היה סובר כר"ן במדורה, נראה שסובר שכשם שביקוע עצים לצורך בישול נחשב למכשירים, ורק יצירת האש כדי לבשל בו נחשבת מלאכת "אוכל נפש" כיון שהאש עצמה היא העושה את תיקון האוכל).

והנה כאן המקום לעורר שאלה רבתי. מדוע כל המלאכות מקצירה ואילך נחשבות מלאכת או"נ, הרי כשם שביקוע העצים או תיקון השפוד נחשב למכשירים משום שאין האדם נהנה מגוף המלאכה הזו אלא מלאכה זו מכשירה למלאכה אחרת שממנה ינה, כמו כן הרי אין האדם נהנה אלא מהאפיה עצמה, אבל כל המלאכות הקודמות הן רק שרשרת של מלאכות המכשירות זו את זו; קצירה לדישה, ודישה לטחינה, וטחינה ללישה. והיא מכשירה לאפיה שממנה נהנה גופו, ואם כן מדוע לא נאמר, שרק אפיה תיחשב "אוכל נפש" אבל כל המלאכות שלפניה יחשבו רק "מכשירים"?

ונראה לבאר: אמנם רבינו מבאר שהנקודה שבגינה נחשבת המלאכה למכשירי או"נ היא כאשר אינו נהנה מגוף המלאכה, והמלאכה רק מכשירה למלאכה אחרת, אולם כל זה הוא רק כאשר מלאכת התיקון הוא בדבר אחד שאינו אוכל, וההנאה תהיה מדבר המאכל, וכמו במלאכת טחינה בעצים,

ולכאורה נראה: שגם אם רצונו להשתמש בסוף ברשות היחיד אחר, מ"מ כיון שרוצה להשתמש בגופו, נחשב שגם ההוצאה לר"ה נחשבת "שמשמש בהם ברשות הרבים" (שאינן זה תשמיש אחר כמו תיקון השפוד להשתמש בצלייה דלהלן אלא תכליתו היא השתמשות עם גוף הדבר, ולכן מתייחס גם ההנחה עכשיו ברשות הרבים כהשתמשות בהיא). וצ"ע דיוק לשון רבינו "להשתמש בהן ברשות הרבים".

המשך דברי רבינו: "אבל אם אין גופו נהנה ביום טוב מגוף המלאכה עצמה אלא מדבר שנתקן ונתכשר להנאת האדם ע"י עשיית המלאכה כגון שמתקן שפוד לצלות בו שאין גופו נהנה מגוף השפוד אלא מהצלי שנצלה בו":

רבינו מביא דוגמא למכשירי או"נ; תיקון השפוד לצלות בו. ביאור הדבר: אין הנאת לאדם מגוף מלאכת התיקון, אלא שמלאכת התיקון "הכשירה" שיוכל לעשות עם השפוד פעולה אחרת - צליה, ורק מפעולת הצליה ינה. (הלכות תיקון שפוד יתבאר בסי' תק"ט).

"או שמבקע קורה לעצים דקים מאד להצית בהם האור תחת קדירתו שאין גופו נהנה מגוף העצים שנעשה בהם מלאכה אלא מהתבשיל שנתבשל על ידי מלאכה זו":

גם באופן זה, מטרת הביקוע לעצים דקים היא כדי שיוכל להשתמש בהם להצית האור לבישול קדירתו, נמצא שאין הנפש נהנה "מגוף" מלאכת הביקוע שהיא מלאכת טוחן (כדלעיל קו"א א'), אלא מלאכה זו "הכשירה" שיוכל להשתמש בהם למלאכת "בישול", שממנה ינה גופו.

לגמרי ויתענה ביום טוב שנאמר הוא לבדו
יעשה לכם הוא ולא מכשיריו":

רבינו מסיים את ההגדרה של "מכשירי
או"נ"; שאע"פ שעושה מלאכה לצורך
אכילה, מ"מ כיון ש"אין המלאכה נעשית בגוף
האוכל" שנהנה ממנו אלא בדבר אחר, מלאכות
אלו נקראים "מכשירים".

רבינו מוסיף ומדגיש: שאף אם מדובר
בעניין שלולא מלאכה זו "יפסיד
אכילתו לגמרי" וייגרם ש"יתענה" ביו"ט, מ"מ
אין למלאכה זו גדר "אוכל נפש" אלא
"מכשירים".

ונמצא: שמחד, יש מלאכות שעושה עם
דברים שאינם אוכל ומשקה ושלא
לצורך אכילה, ואעפ"כ נכללים בכלל ההיתר
הניתן למלאכות של או"נ, ומאידך ישנם
מלאכות הנצרכים ממש לצורך אכילה, ויש
להם גדר "מכשירים" ואסורים ביו"ט.

בחילוק בדין מכשירים אם אפשר לעשותן
מע"פ

המישך דברי רבינו: "במה דברים אמורים
במכשירים שאפשר לעשותן מערב
יום טוב כגון לעשות שפורד חדש שהרי אפשר
לו לעשות מערב יום טוב (ואפילו ה) היה אנוס
בערב יום טוב ולא היה לו פנאי לעשות

שהמלאכה היא בעצים והוא נהנה מהמאכל.
אבל כאשר אדם עושה מלאכת קצירה במאכל,
אע"פ שאינו נהנה מיד מהמאכל אלא רק לאחר
שיעשה מלאכות נוספות; דישה, טחינה, לישה
ואפיה, מ"מ כיון שנהנה לבסוף מהמאכל שבו
נעשתה הקצירה, נמצא שנהנה ממלאכת
הקצירה.

ביתר ביאור. כל המלאכות שהן חלק
מהתהליך המביא את המאכל לכך
שהאדם יכול להנות מהמאכל, הרי הן בכלל
מלאכות "אוכל נפש".

הגע עצמך: וכי יעלה על הדעת במאכל
הזקוק לזמן בישול ארוך ובכללן
פעולות בישול של הגסה וכיו"ב, שהפעולה
הראשונה אינה מלאכת או"נ, אלא רק מכשירה
למלאכת הבישול הסופית!?

ברור הדבר אם כן, שכל המלאכות הנעשות
במאכל ומביאות אותו לכלל הראוי
להנאה, הרי הן בכלל מלאכת או"נ.

המישך דברי רבינו: "כל אלו וכיוצא בהן אף
על פי שעושה אותן לצורך אכילת
יום טוב מכל מקום כיון שאין המלאכה נעשית
בגוף האוכל נפש⁷³ אלא בדבר המכשירו
לאכילה הרי הן נקראין מכשירי אוכל נפש
שאסור לעשותן ביום טוב מן התורה אפילו אם
הוא בענין שאם לא כן (ד) יפסיד אכילתו

73. אין להוכיח מזה, שכשעושה מלאכה ב"גוף האוכל נפש" שיהא נחשב או"נ אף כשאינו נהנה מהאו"נ
הזה שעשה בזה המלאכה, אלא ממלאכה אחרת, שמלאכה זו שימש כמו "מכשיר" כנ"ל לדוגמא באם
שייך שכשחתך מאכל לחתיכות קטנות להשתמש בהם תחת קדירה, שכוונתו העיקרית היא בהתאם
לדוגמא שנקיט כאן, שלא עשה מלאכת הטחינה של העצים, באוכל שנהנה בו לבסוף, דנמצא דמלאכת
הטחינה שלו רק "מכשיר" שאין נהנה מהדבר שעשה הטחינה, אבל באמת אפשר שכמו"כ בענין שעושה
מלאכה במאכל כדי שיהא נחשב או"נ כיון שאינו נהנה ממנו.

גדול" שמנעו מלתקן, מותר. ב) מאידך: אם נשבר כמה ימים לפני יו"ט ויכול היה לתקן בימים אלו, אלא שדחה ליום האחרון וביום זה היה אנוס ולא היה לו פנאי לתקנו יש לו דין "מכשירין שאפשר לעשותה מעיו"ט" ואסור.

שתי חקירות בהיתר מכשירי או"נ שא"א לעשותן בעיו"ט

יש לחקור בדין מכשירי או"נ, האם לולא המיעוט היינו מתירים מכשירים משום שנכללים מסברא ב"אוכל נפש", ולפי"ז כשריבה הכתוב כש"א"א לעשותו מעיו"ט" הרי הן בכלל או"נ, או דילמא להיפך: שגם מסברא "מכשירים" לא נכללים בכלל או"נ, אלא שלולא המיעוט היינו מתירים מדין "מתוך", שמתוך שהותרו לצורך אכילה כשעושה באוכל כך הותרו נמי לצורך "הכשר אכילה" (ברומה: ל"מתוך" שהותרה לצורך אכילה הותרה לשאר צרכים הנאות). וע"ז נתמעט מ"הוא" שאין צרכים אלו נכללים ב"מתוך".

ולפי צד זה שס"ד להתיר מדין מתוך, יש לחקור בגדר ההיתר כשא"א לעשותן מעיו"ט: אופן א - שהתחדש שבכה"ג אומרים "מתוך", אופן ב - שהתחדש מ"לכל צרכיכם" היתר מיוחד. ולכאורה מסברא היה מקום לחלק ולומר: שבהנאת אכילה שפיר י"ל שההיתר הוא מדין מתוך, אולם בשאר הנאות, כיוון שעצם ההנאה מותרת מדין מתוך, אין לנו להתיר גם מכשירי הנאה מדין מתוך, והוי כתרי מתוך.

מפדר דברי רבינו נפשוט חקירה ראשונה

נראה שמתוך סדר ההלכות בדברי רבינו יתבאר עניין זה. סדר ההלכות נראה כך:

השפוד מכל מקום היה אפשר לו לעשותו כמה ימים קודם יום טוב) וכן כל כיוצא בזה אבל מכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יום טוב כגון לתקן השפוד שנשבר ביום טוב או אפילו שנשבר בערב יום טוב אלא שלא היה אפשר לו לתקנו בו ביום מחמת איזה אנוס גדול מותר לתקנו ביום טוב שנאמר יעשה לכם ודרשו חכמים לכם לכל צרכיכם לרבות מכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יום טוב":

רבינו מביא פסק השו"ע כאן ס"י תצ"ה ס"א: "וחרץ מהוצאה והבערה וכן מכשירי אוכל נפש שלא היה אפשר לעשותה מאתמול". כמבואר לעיל, חילוק זה מקורו בגמ' ביצה כ"ח בשיטת ר' יהודה: "דתניא: אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד, רבי יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש. מאי טעמא דתנא קמא? אמר קרא הוא לבדו יעשה לכם, הוא - ולא מכשיריו. ורבי יהודה: אמר קרא לכם - לכם - לכל צרכיכם. ותנא קמא, הא כתיב לכם! - אמר לך: ההוא לכם - ולא לנכרים. - ואידך נמי, הא כתיב הוא! - אמר לך: כתיב הוא, וכתיב לכם. ולא קשיא: כאן - במכשירין שאפשר לעשותן מערב יום טוב, כאן - במכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יום טוב".

גם הציור שמביא רבינו מקורו בגמ' שם: "דרש רב חסדא ואיתימא רב יוסף: אחד סכין שנפגמה ואחד שפוד שנרצם באנו למחלוקת רבי יהודה ורבנן", וברש"י שם: "אחד שפוד שנרצם - ביום טוב... שנשבר קצהו, חודו.. שנשבר ראשו".

רבינו מוסיף עוד כמה פרטי הלכות: א) אפי' נשבר מעיו"ט, אם היה אנוס ב"אנוס

וקמ"ל קרא שכיון שאין נהנה מגוף מלאכה הנעשית אינו נכלל גם בהיתר הזה, ולכן אסור. ויש להעיר שדיוק נוסח וסדר הדברים בדברי רבינו כנ"ל - שמביא איסור מכשירים לאחר שמבאר ש"מתוך" כולל שאר צרכי הגוף, שונה מנוסח המחבר בסי' תצ"ה ס"א שכולל יחדיו כל המלאכות המותרות: "כל מלאכה האסורה בשבת אסורה ביום טוב, חוץ ממלאכת אוכל נפש, וחוץ מהוצאה והבערה וכן מכשירי אוכל נפש שלא היה אפשר לעשותה מאתמול".

יש לתלות חקירה ראשונה במחלוקת ראשונים

והנה יש לתלות את החקירה הראשונה בב' שיטות הראשונים בדין "מכשירים" שיבארם באריכות בקו"א.

שיטת הרא"ש (פ"ב סי"ט): שכל דבר שנעשה לצורך או"נ אפי' אינו עושה במאכל עצמו ואינו נהנה מגוף דבר שהמלאכה נעשית בו, מ"מ אם "אי אפשר" שיעשה האוכל בשום אופן אלא על ידי פעולה זו, הרי זה נכלל בכלל "אוכל נפש" אפי' לרבנן, ורק המלאכות שאינן מוכרחות לתיקון האוכל נחשבות ל"מכשירים".

שיטת רוב הראשונים: שכל מלאכה שאין גוף האדם נהנה מגוף הדבר שהמלאכה נעשית בו, היא מכשירים, אף אם בלעדי המלאכה לא יתוקן האוכל.

ואפשר לומר: לשיטת הרא"ש שאין צורך שהאדם יהנה מהדבר שהמלאכה נעשית בו כדי שייחשב "אוכל נפש", י"ל, שמסברא גם מכשיר לאוכל נכלל ב"אשר יאכל לכל נפש", כיון דסו"ס פעולה זו מכשרת

(א) תחילה מבאר רבינו את מה המפורש בתושב"כ להתיר מלאכות שעושה במאכל עצמו וגם לצורך אכילה. וכפי שכתב בתחילה שמלאכת עבודה הוא מלאכה שאינו נעשית באוכל, ונמצא שמלאכה הנעשית באוכל ולצורך אכילה, היא המשוללת בעצם משם מלאכה.

(ב) בהמשך מוסיף רבינו מה "שקבלו חכמים" שההיתר הזה כולל גם מלאכות שעושה לצורך שאר הנאות הגוף. והיינו: שבאותם המלאכות שיש להם היתר שכשעושה לצורך הנאת אכילה, בהן הורחב להתיר גם כשעושה שלא לצורך אכילה, ובלבד שיהיה "צורך היום קצת".

(ג) בהמשך רבינו מביא לשלול היתר במכשירים. רבינו פותח את הלכה ד בסייג - "במה דברים אמורים כשגופו נהנה מגוף המלאכה עצמה הנעשית לצורך יו"ט". לכאורה נראה שכך הוא סדר הדברים; לאחר שהתבאר שיש היתר שקיבלו חכמים להתיר גם עשייה לצרכים אחרים, היה מקום לומר שזה כולל גם "מכשירים", כיון שגם זה נחשב צורך, ועל זה נתמעט הגבלה בדין מתוך: "הוא לבדו יעשה לכם" - "הוא ולא מכשיריו".

(ד) רבינו ממשיך: כשא"א לעשותו מעיו"ט נתרבה מהפסוק "לכם" - "לכל צרכיכם" שמותר.

אם כנים אנו בכיבוד סדר דברי רבינו, נמצא: שמכשירים לא היו בכלל היתר של "אוכל נפש", ולא היה מובן מאיליו שכיון שהוא עושה מלאכה זו ככוונה להכשיר האוכל, יהיה בזה ההיתר לכל "אשר יאכל לכל נפש...יעשה לכם", אלא שס"ד להתירו מדין "מתוך",

יבואר שהאבני נזר חלוק עם רבינו בשיטת ר"י

באבנ"ז⁷⁴ או"ח סי' ת"ט נראה שחולק עם רבינו וסובר שלר"י יש היתר מיוחד למכשירים ולא מדין מתוך. נביא דבריו.

באות ב' פותח: "...אך מה שהעלה הרב בשלחן ערוך גם כן אינו עולה להלכה לכאורה". והנה אח"כ נראה שיחלוק עם רבינו, לענין שמה שאמר רבינו שאין אומרים "מתוך" מאו"נ למכשירים, הנה לדעתו לכמה ראשונים כן אומרים מתוך מאו"נ למכשירים,

באבנ"ז מביא מקור לדבריו בפירוש ר"י, וז"ל שם: "והנה מקור הדברים ביצה (דף כ"ב ע"א) מהו לכבות את הנר מפני דבר אחר. אמר לי' אפשר כו' אין לו כו' א"ל אסור. איתיבי' אין מכבין את הבקעת ביום טוב ואם בשביל שלא יתעשן הבית או הקדירה מותר. ההיא ר' יהודה היא כי קאמינא אנא לרבנן. פרש"י ההיא ר' יהודה היא כי קאמינא אנא לרבנן. פרש"י ההיא ר' יהודה דדריש לכם לכל צרכיכם וכן תשמיש. והנראה מפירש"י דאין צריך בזה כלל למתוך שהותרה כבוי בכישרא אגומרי. או בגריפת תנור להרא"ש (פ"ב סי' י"ט). אלא דתשמיש דומה למכשירין. וכשם שמתירין תיקון השפוד למכשירי אוכל נפש. אף דלית' באוכל נפש ממש. כמו כן מתירין כבוי לצורך תשמיש. אף דלית' באוכל נפש":

ומועילה לצורך אכילה, וכל המיעוט הוא רק מפני שאפשר לעשותה מעיו"ט, אבל "מכשיר שא"א לעשותה מעיו"ט" מסתבר שאהדריה לסברא קמא, והרי הוא בכלל או"נ.

משא"כ לרוב הראשונים, שכאשר אין האדם נהנה מגופו של מלאכה הנעשית בו נחשב מכשיר, א"כ מסתבר יותר, שגם לולא המיעוט לא היה "מכשיר" בכלל היתר אוכל נפש, אלא שהיינו מתירים מדין מתוך, וכמבואר לעיל. וגם כשאי אפשר לאדם לעשותם מעיו"ט הוכחנו מדברי רבינו שגדר הלימוד הוא מדין "מתוך".

מדברי רבינו בקו"א נפשוט חקירה שניה.

לאחר שפשטנו חקירה ראשונה מדברי רבינו, שהס"ד להתיר מכשירים הוא מדין מתוך, נראה שיש לפשוט את החקירה השניה מדברי רבינו בקו"א, שההיתר הוא מדין מתוך. רבינו לומד בשיטת ר"י המתיר מכשירים שא"א לעשותו מעיו"ט בשאר הנאות הגוף, שאמרינן לשיטתו "מתוך ממכשירים למכשירים", ולכאורה הכוונה שמתוך שהותרה מכשירי או"נ (כשא"א לעשותם מעיו"ט) הותרה "מכשירי הנאות הגוף" כשא"א לעשותם. ומכך שהוצרך רבינו לחדש דין מתוך לר"י ולא אומר כפשוטו, שלר"י נלמד מהריבוי אף לשאר הנאות, נראה, שכל ההיתר מ"לכל צרכיכם" יסודו מדין מתוך.

74. כבר הובא לעיל, שהר"ן סובר שאומרים "מתוך" מאו"נ למכשירים, ונראה שמה שכתב וקבע רבינו שאין אומרים "מתוך מאו"נ למכשירים", הוא רק לתי' ב' של תוס' והרא"ש וכפי שיתבאר להלן, אבל אין זה מוכרח לפי תי' א' שלהם וכו'.

ואפשר שהביאור הוא: לולא "קבלת חכמים" ללמוד מ"אכל לכם" ב"מתוך" להתיר אף לשאר צרכים, לא היינו מתירים, היות ומפורש בפסוק "אשר יאכל לכל נפש", שמשמע בהנאת אוכל ומשקה.

והנה הפסוק "אשר יאכל" מלמד; הן שהמלאכה תיעשה באוכל עצמו, והן שהמלאכה תהיה לצורך אכילה (שיהנה מגוף המלאכה).

וכשם שקיבלו חכמים להתיר משום "מתוך" על מטרת ההנאה; שלא רק הנאת מאכל ומשקה אלא אף שאר צרכים, הוא הדין שנכלל בהרחבת ההיתר; שלא רק אם נהנה מגוף המלאכה אלא אף אם המלאכה רק מכשירה את ההנאה. ולכן אף שהיתר מכשירים לצורך שאר צרכים תלוי בהיתר מכשירים לצורך אכילה, מכל מקום ברור שאף מכשירים לצורך אכילה הן חלק מקבלת חכמים בדין "מתוך". וצ"ע עוד בכל זה. ויתבאר בעז"ה להלן.

האבנ"ז שולל בדברים הללו, לומר שסברת ר"י היא "מתוך שהותרה כיבוי לצורך או"נ" בבישורא אגומרי הותרה "לצורך תשמיש", שנראה מדברי רש"י שאין צורך לומר כן, אלא מעצם הפסוק "לכל צרכיכם" נלמד שההיתר כולל גם צרכי תשמיש, כמו שפסוק זה מרבה תיקון השפוד לצורך אוכל נפש לדעת ר"י (כשא"א מעי"ט).

ויסוד הדברים: כיבוי לצורך תשמיש "דומה למכשירי או"נ" היות וצורך "תשמיש" הוא כמו "צורך אכילה", וכשם שכיבוי לצורך אכילה - שלא תתעשן הקדירה, אין צריך ל"מתוך", כך אין צריך ל"מתוך" אף לשאר הצרכים.

אמנם מדברי רבינו נראה, שמה שכתב רש"י "לכל צרכיכם. וכן לענין תשמיש", אין זה אלא שצרכי תשמיש דומים בהיתר כמו בצרכי אכילה, אבל גם לצרכי אכילה צריך ללימוד "מתוך".

סימן יב

קונטרס אחרון ד'

גדר מכשירי אוכל נפש

דבר אחר - אמר לו: אפשר בבית אחר. - אין לו בית אחר מאי - אפשר לעשות לו מחיצה. - אין לו לעשות מחיצה מאי - אפשר לכפות עליו את הכלי. - אין לו כלי מאי - אמר ליה: אסור. - איתיביה: אין מכבין את הבקעת כדי לחוס עליה, ואם בשביל שלא יתעשן הבית או הקדרה - מותר - אמר ליה: ההיא רבי יהודה

כדי להבין דברי רבינו בקו"א נקדים שלושת המקורות בש"ס היכן שמובא מחלוקת חכמים ור"י, ודברי האמוראים בזה:

מקור א - ביצה דף כב עמוד א

אמר רב: קנבא שרי. בעא מיניה אבא בר מרתא מאביי: מהו לכבות את הנר מפני